

**USTAVNI
RAZVOJ
SOCIJALISTIČKE
JUGOSLAVIJE**

ARHIV JUGOSLAVIJE

Izložba dokumenata

Za izdavača

Dr Sida Marjanović

Urednik

Božidar Bojović

Beograd, 1981.

Arhiv Jugoslavije, Vase Pelagića 33

USTAVNI RAZVOJ SOCIJALISTIČKE JUGOSLAVIJE

Pripremio i postavio
Mr Gojko Malović

Recenzenti
Bogdan Lekić, Tonka Župančić, Božidar Bojović

Oprema
izložbe i umetnički plakat
Branislava Milović, dipl. inž. arh.

DEO GRAĐE POSUDILI:

Skupština SFRJ — dokumentacija, Predsedništvo CK SKJ — Odeljenje za arhiv i dokumentaciju, Arhiv SSIP, Arhiv Vojnoistorijskog instituta, Arhiv Bosne i Hercegovine, Arhiv na Makedonija, Arhiv Hrvatske, Arhiv Slovenije, Arhiv Srbije, Skupština SAP Vojvodine, Skupština SAP Kosova, Muzej naroda i narodnosti Jugoslavije, Istarski muzej Srbije, Muzej revolucije Bosne i Hercegovine, Muzej II zasjedanja AVNOJ-a, Muzej ustanka 1941 — Titovo Užice, Arhiv JAZU, Institut za historiju radničkog pokreta Hrvatske, Institut za proučavanje Crne Gore, Institut za zgodovino delavskega gibanja Slovenije, Institut za istoriju Kosova, Narodna biblioteka SR Srbije, TANJUG — Foto-dokumentacija, Mira Košutić — Zagreb.

Štampa
ČGP »DELO«, Ljubljana
Tiraž
500 primeraka

Ove godine, širom naše zemlje obeležava se šest decenija od stvaranja Saveza komunista Jugoslavije, Saveza komunističke omladine Jugoslavije i revolucionarnih sindikata. Radnici Arhiva Jugoslavije došli su na srećnu zamisao da te jubileje, kao i 30-godišnjicu od osnivanja radničkih saveta u našim privrednim organizacijama, obeleže organizovanjem izložbe koja svedoči o teškom i slavnom putu koji su narodi i narodnosti Jugoslavije morali preći u borbi za svoju nacionalnu slobodu i ravnopravnost, za svoje bratstvo i jedinstvo, za svoje slobodno udruživanje u državnu zajednicu, za društveno uređenje u kome će ljudi biti oslobođeni od eksploatatora i od svih vidova ekonomskog i političkog podređivanja i potčinjavanja, sve do stvaranja socijalističke federativne zajednice ravnopravnih naroda i narodnosti, zasnovanoj na vlasti i samoupravljanju radničke klase i svih radnih ljudi.

Za ostvarivanje tih svojih težnji i ciljeva, narodi i narodnosti Jugoslavije su morali savladati mnoge spoljne i unutrašnje sile koje su imale drugačije račune.

Stvaranje tzv. Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, posle prvog svetskog rata, trebalo je da bude privid ostvarivanja težnji naroda Jugoslavije za ujedinjenjem. Ta kraljevina se uskoro i nazvala Jugoslavijom, ali joj taj naziv nikako nije pristajao. Kao instrument u rukama nezajažljivih eksploatatorskih i pljačkaških snaga, a u prvom redu velikosrpske buržoazije, protiv radničke klase i svih radnih masa grada i sela, kao istinska tamnica naroda, ta država ne samo da nije bila ostvarenje ideja jugoslovenstva, već je u odnosu na te ideje u praksi delovala razarajuće. Ona se kako-tako mogla održati nešto više od dve decenije samo kao mašina grubog nasilja i terora, o čemu rečito govori i ova izložba.

Istinska Jugoslavija je mogla nastati samo kao delo svih naroda i narodnosti naše zemlje, kao čin njihovog nacionalnog oslobođenja, njihove ravnopravnosti, kao i socijalnog oslobođenja radničke klase i svih radnih ljudi grada i sela. To je bilo delo naše narodnooslobodilačke borbe i socijalističke revolucije, to je bilo istorijsko rađanje i stvaranje Jugoslavije.

Osnivanje AVNOJ-a, novembra 1942. godine, kao opštepolutičkog tela narodnooslobodilačkog pokreta, i najvišeg organa nove revolucionarne narodne vlasti, čiji su se originalni oblici izražavali delovanjem narodnooslobodilačkih odbora, predstavljalo je začetak nove državne organizacije zasnovane na vlasti naroda i na ostvarivanju principa nacionalne suverenosti i ravnopravnosti. Drugo zasedanje AVNOJ-a, novembra 1943. godine, i njegovo konstituisanje u vrhovno predstavničko i zakonodavno telo nove Jugoslavije, opredelilo je put razvoja nove države kao ploda revolucionarnih društvenih promena i izvojevanog prava svih naroda i narodnosti da sami ravnopravno odlučuju o svojoj sudbini u svojoj federativnoj državnoj zajednici.

Na osnovama tih tekovina narodnooslobodilačke borbe kada je radnička klasa u savezu sa seljaštvom i svim radnim masama, predvođena Komunističkom partijom Jugoslavije, postala vodeća i vladajuća snaga naše zemlje, ostvareni su posle rata novi duboki revolucionarni preobražaji u odnosima svojine na sredstvima za proizvodnju i stvarana osnova za razvoj socijalističkog društva, što je ozakonjeno Ustavom FNRJ od 1946. godine.

Ali, naša socijalistička revolucija nije na tome stala. Naprotiv, to je bio samo početak veoma dinamičnog procesa sve dubljih revolucionarnih zahvata, pa je to zahtevalo, u relativno kratkim vremenskim razmacima, odgovarajuće ustavne promene. Neki to mogu tumačiti kao dokaz da još nemamo stabilan ustavni sistem. U stvari, istorijski proces stalnog preobražavanja društveno-ekonomskih i političkih odnosa socijalizma nespojiv je sa shvatanjem stabilnosti u smislu okamenjenog ustavnog sistema.

Donošenje Osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva, 27. juna 1950. godine, ozna-

čava početak procesa oslobađanja rada, dovođenja radnika u položaj da svaki radni čovek, radeći sredstvima u društvenoj svojini, ravnopravno sa drugim radnim ljudima, odlučuje o svom radu, uslovima i rezultatima svoga rada.

Već na osnovu prvih iskustava i tekovina radničkog samoupravljanja nametnule su se značajne promene u Ustavu, koje su ostvarene Ustavnim zakonom iz 1953. godine. Dalji razvoj samoupravljanja i van privrede i njegovo pretvaranje u celoviti sistem društvenog samoupravljanja zahtevao je i celovitu ustavnu reformu do koje je došlo donošenjem Ustava SFRJ iz 1963. godine. Ali, samo posle nekoliko godina, usledilo je, u više navrata, usvajanje određenih ustavnih amandmana, da bi 1974. godine, bila ostvarena nova ustavna reforma na stalno istoj liniji daljeg razvoja sistema socijalističkog samoupravljanja. Sadašnji Ustav SFRJ je u razrađenom obliku normirao osnove društveno-ekonomskih odnosa socijalističkog samoupravljanja, ustanovio je novi, njima odgovarajući, delegatski politički sistem i doneo bitne promene u funkcijama federacije i položaja republika i autonomnih pokrajina, unapređujući ravnopravnost naroda i narodnosti.

Radnička klasa i svi radni ljudi, kao nosioci vlasti i upravljanja društvenim poslovima, organizovani na samoupravnoj osnovi u osnovnim organizacijama udruženog rada, drugim samoupravnim organizacijama i zajednicama i u društveno-političkim i društvenim organizacijama, ostvaruju svoje pravo, dužnost i odgovornost da učestvuju u vršenju funkcija vlasti i samoupravljanja. Uvođenje delegatskog sistema kao oblika organizovanog učešća svih radnih ljudi i građana u političkom odlučivanju, ima za cilj ostvarivanje vodeće uloge udruženog rada u sistemu društvenog odlučivanja, a istovremeno stvorena je osnova za samoupravno usklađivanje mnoštva različitih autentičnih interesa radnih ljudi i građana u svim područjima društvenog života i rada.

Dalji razvoj našeg društvenog uređenja usmeren je u pravcu stalnog unapređivanja i produbljivanja socijalističkog samoupravljanja, slobodnog izražavanja i usklađivanja pluralizma društvenih interesa radnika i svih radnih ljudi kao samoupravnih subjekata, doslednog ostvarivanja

i usavršavanja delegatskog sistema i u tim okvirima sprovođenja Titove inicijative o kolektivnom radu i odgovornosti organa, jačanja socijalističke samoupravne Jugoslavije kao demokratske zajednice slobodnih i ravnopravnih ljudi, naroda i narodnosti, republika i pokrajina.

Ova izložba Arhiva Jugoslavije pokazuje samo deo bogate arhivske građe najnovijeg, ali i najsudbonosnijeg i najbogatijeg razdoblja naše istorije, dočarava grandiozne napore i žrtve naših naroda i narodnosti koji su, smelo i mudro vođeni Savezom komunista Jugoslavije i drugom Titom izvojevali takva istorijska ostvarenja koja su ne samo temeljito preobrazila njihov život, već ih i svrstala u prve redove borbe čovečanstva za bolji i pravedniji svet. U tome je veliki kulturnoobrazovni značaj izložbe.

Kiro Hadži-Vasilev

Izložbu »Ustavni razvoj socijalističke Jugoslavije« čine tri osnovna dela: uvodni, koji govori o ustavnom razvoju Jugoslavije kao kraljevine; centralni, koji obuhvata narodnooslobodilački rat i revoluciju, kao i posleratnu izgradnju nove Jugoslavije; završni, koji prikazuje period socijalističke samoupravne izgradnje do najnovijih inicijativa za određene ustavne promene.

Na dokumentarno-ilustrativni način izložba prati okupljanje, razvoj i jačanje naprednih revolucionarnih snaga, na čelu sa SKJ (KPJ), za borbu i pobjede, za doslednost revolucionarne misli i njene primene izražene kroz ustavni razvoj. Ona svedoči o kontinuitetu jugoslovenske države i istovremeno o promenama njenog društveno-političkog sistema.

Izložena dokumenta, sa najnovijom inicijativom druga Tita i donesenim odlukama koje su potom usledile u zemlji, ilustruju doslednost revolucije koja teče.

1. SKUPŠTINA SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE. Glavni ulaz.

Fotonegativ 6×9 cm

Tanjug, Fotodokumentacija, 11159/1.

Slika na str. 92

A. KRALJEVINA JUGOSLAVIJA (KRALJEVINA SRBA, HRVATA i SLOVENACA) 1918—1941

Stvaranje jugoslovenske države (Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, kasnije Kraljevine Jugoslavije) bilo je izvršeno na način koji nije omogućio ostvarivanje nacionalnih i socijalnih težnji jugoslovenskih naroda. Za sve ovo vreme u redovima buržoazije ispoljavali su se različiti pogledi na njeno uređenje — od monarhije do republike i od centralizma do federalizma.

Prilikom donošenja prvog Ustava («Vidovdanskog ustava») 1921. godine velikosrpska buržoazija prihvatila je centralizam i ostvarila svoj povlašćeni položaj, uprkos suprotstavljanju nekih nacionalnih buržoazija u Jugoslaviji ovakvom ustavnom rešenju.

Donošenje i primena Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi ima obeležje klasnih obračuna. Njime se zabranjuju i progone napredne i revolucionarne snage, a u prvom redu KPJ.

Kralj Aleksandar, državnim udarom od 6. januara 1929, ukida Vidovdanski ustav, raspušta Skupštinu, zavodi diktaturu, zabranjuje rad političkih stranaka i još više pooštrava obračun sa naprednim revolucionarnim demokratskim snagama.

Godine 1931. kralj »podaruje« Ustav kojim se daje privid ustavnosti, a u suštini režim ne odstupa od svoje ranije političke usmerenosti i prakse. Nacionalna i socijalna obespravljenoost naroda i narodnosti Jugoslavije karakteristične su i dalje za unutrašnje stanje u državi.

4a. Krfska deklaracija
20. jula 1917 (prva
strana)

U ovom razdoblju, odlučan protivnik ovakvog stanja bila je Komunistička partija Jugoslavije. Njena borba dobija na pravilnoj programskoj usmerenosti, širini i intenzitetu dolaskom Josipa Broza Tita na čelo KPJ 1937. godine.

2. DEKLARACIJA VLADE KRALJEVINE SRBIJE O RATNIM CILJEVIMA SRBIJE.

U Deklaraciji se ističe da se Srbija bori »za oslobođenje i ujedinjenje sve naše neoslobođene braće Srba, Hrvata i Slovenaca«.

»Srpske novine«, br. 282, Niš, 7. decembar 1914.

Arhiv SSIP-a, Ministarstvo inostranih dela Kraljevine Srbije, PO, 1914, f. XV, Pov. № 10581.

3. JUGOSLOVENSKI ODBOR U PARIZU 1916. GODINE.

Članovi Jugoslovenskog odbora — izbeglih jugoslovenskih političara i javnih radnika iz Austro-Ugarske, koji su se zalagali za oslobođenje i odvajanje jugoslovenskih krajeva iz sastava Austro-Ugarske, i za stvaranje zajedničke jugoslovenske države.

Fotonegativ 6×6 cm.

Istorijski muzej Srbije.

4b. Krfska deklaracija,
20. jula 1917 (poslednja
strana)

4. KRFSKA DEKLARACIJA PREDSTAVNIKA KRALJEVINE SRBIJE I JUGOSLOVENSKOG ODBORA.

Deklaracija se odnosi na buduće stvaranje jugoslovenske države, 20. jula 1917. Potpisi predsednika Ministarskog saveta i ministra inostranih dela Kraljevine Srbije i predsednika Jugoslovenskog odbora.

Šest strana teksta, formata A-4.

Arhiv JAZU, Arhiv Jugoslovenskog odbora, sv. 37.

5. UČESNICI KRFSKE KONFERENCIJE PREDSTAVNIKA KRALJEVINE SRBIJE I JUGOSLOVENSKOG ODBORA. Juli 1917.

Fotonegativ 6×9 cm.

Istorijski muzej Srbije.

7. Predlog Narodnog vijeća Slovenaca, Hrvata i Srba za ujedinjenje sa Srbijom, u Zagrebu, 24. novembra 1918 (prva strana)

6. ŽENEVSKA DEKLARACIJA 9. novembar 1919.

Deklaraciju su doneli predstavnici Kraljevine Srbije, Narodnog vijeća Slovenaca, Hrvata i Srba i Jugoslovenskog odbora. Potpisi predsednika Ministarskog saveta Kraljevine Srbije i predstavnika sporazumnih stranaka u Narodnoj skupštini Kraljevine Srbije, predsednika i članova Narodnog vijeća Slovenaca, Hrvata i Srba, predsednika i članova Jugoslovenskog odbora. Deklaracijom se proklamuje stvaranje jugoslovenske države. Usled otpora regenta Kraljevine Srbije i velikosrpskih krugova, ova Deklaracija je odbačena i ostala je bez praktične vrednosti.

Tri strane teksta, formata A-4. Kopija.

Arhiv Hrvatske, spisi Narodnog vijeća SHS.

7. PREDLOG NARODNOG VIJEĆA SLOVENACA, HRVATA I SRBA O UJEDINJENJU SA SRBIJOM. 24. novembar 1918. u Zagrebu

Predlog se odnosi na ujedinjenje jugoslovenskih krajeva u bivšoj Austro-Ugarskoj sa Srbijom i Crnom Gorom. Istog dana Predlog je prihvaćen. Izabrano je odaslanstvo Narodnog vijeća SHS od 24 člana, koje će da izvrši ujedinjenje Države Slovenaca, Hrvata i Srba sa Srbijom i Crnom Gorom u Beogradu.

Jedan list hartije, formata A-4.

Arhiv Hrvatske, spisi Narodnog vijeća SHS.

8. Odluka Velike Narodne skupštine Crne Gore o ujedinjenju sa Srbijom, u Podgorici, 26. novembra 1918 (prva strana)

8. ODLUKA VELIKE NARODNE SKUPŠTINE CRNE GORE. 26. novembar 1918.

Odluka o detronizaciji dinastije Petrovića u Crnoj Gori i o ujedinjenju Crne Gore sa Srbijom. Potpisi svih učesnika Velike narodne skupštine Crne Gore u Podgorici.

Rukopis, ćirilica, formata A-4.

Arhiv SSIP-a, Zbirka V. M. Jovanovića, sv. 8.

9. VELIKA NARODNA SKUPŠTINA CRNE GORE. Novembar 1918. u Podgorici.

Učesnici Velike narodne skupštine Crne Gore, koji su doneli odluku o detronizaciji dinastije Petrovića i o ujedinjenju Crne Gore sa Srbijom.

Fotografija, iz knjige J. Četković »Ujedinitelji Crne Gore i Srbije«, Dubrovnik, 1940.

Narodna biblioteka SR Srbije, II-14145.

ПОДЛОГА ЗА УЈЕДИЊЕЊЕ

I. Југословенски Социјалистички Конгрес одржан 6. Ускреу ове године једногласно је прихватио следеће као подлогу за уједињење:

I.

Име нове партије је: *Социјалистичка Радничка Партија Југославије (Комунисти)*.

II.

Партија усваја *максимални програм* југословенских социјалистичких партија, која гласи:

Економски развитак буржоаског друштва условљава природном нулациоњу преодање ситног газдинства које се карактерише тиме што је радник у исто време и сопственик својих средстава за производњу. Овај развитак одваја радника од његових средстава за производњу и претвара га у пролетера без икакве имовине. Средства за производњу постају, међутим, монопол сразмерно малог броја капиталиста и великопоседника.

Упоредо с овим монополисањем средстава за производњу иде и потискивање развијеног ситног газдинства, иде развиће простих алата у машине и диновско повећање продуктивности човечијег рада. Али све користи овога преобраћаја монополишу капиталиста и великопоседника. За про-

13. Podloga ujedinjenja
Socijalističke radničke
partije Jugoslavije
(komunista), aprila
1919 (prva strana)

10. ODASLANICI NARODNOG VIJEĆA
SLOVENACA, HRVATA I SRBA ČITAJU
ADRESU PRED REGENTOM KRALJEVINE
SRBIJE O UJEDINJENJU SA SRBIJOM.
1. decembar 1918. u Beogradu.

Proglašeno je kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca.

Fotonegativ, 6×6 cm.

Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije,
II-7691.

11. PROGLAS ODASLANIKA NARODNOG VIJEĆA
SLOVENACA, HRVATA I SRBA.

Proglasom se obaveštava građanstvo o izvršenom ujedi-
njenju jugoslovenskih zemalja pod bivšom Austro-Ugar-
skom sa Srbijom i Crnom Gorom u Kraljevini Srba,
Hrvata i Slovenaca. Potpisi predsednika i sekretara Na-
rodnog vijeća Slovenaca, Hrvata i Srba.

Plakat »Narode«. Decembar 1918. u Zagrebu. Jedan
list hartije, formata 48×75 cm.

Arhiv Hrvatske, spisi Narodnog vijeća SHS.

12. POLITIČKA KARTA KRALJEVINE SRBA,
HRVATA I SLOVENACA. 1927.

Snimak iz knjige »Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca«;
izdanje Jugoslovenskog novinarskog udruženja; Gra-
fično in knjigoveško delo Jugoslovenske tiskarne v Ljub-
ljani, 1927.

Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, K-III-61.

13. PODLOGA UJEDINJENJA.

Podloga ujedinjenja Socijalističke radničke partije Jugo-
slavije (komunista), usvojena na I kongresu SRPJ (k)
u Beogradu 20—23. aprila 1919. Objavljena u knjizi »Od-
luke Kongresa ujedinjenja S.R.P.J. (k) (Podloga, Pro-
gram i rezolucije) održanog u Uskrsu 21, 22, 23. aprila
1919. god. u Beogradu«. Izdanje Socijalističke knjižare,
Beograd, 1919.

Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije, Bi-
blioteka, I-311.

14. UČESNICI KONGRESA UJEDINJENJA SRPJ (k)
PRED ZGRADOM RADNIČKOG DOMA
NA SLAVIJI U BEOGRADU. April 1919.

Fotonegativ 6×9 cm.

Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije,
II-4479.

15. PROGRAM KOMUNISTIČKE
PARTIJE
JUGOSLAVIJE.

Program KPJ usvojen na II kongresu u Vukovaru. Juni 1920. Objavljen u knjizi »Odluke II kongresa Komunističke partije Jugoslavije, održanog 20—25. juna 1920. u Vukovaru. Program, Akcioni program, Statut, rezolucija i manifest«, Beograd, Soc. izd. knjižare »Tucović«, 1920.

Narodna biblioteka SR Srbije, I-650.

16. UČESNICI II KONGRESA KPJ. Juni 1920.
u Vukovaru.

Fotonegativ 6×9 cm.

Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije,
II-2772.

17. BEOGRADSKI STUDENTI, UČESNICI PRVOG
KONGRESA SAVEZA KOMUNISTIČKE
OMLADINE JUGOSLAVIJE. Juni 1920.
u Beogradu.

Fotonegativ 6×9 cm.

Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije,
II-2976.

18. ŽELEZNIČARI, UČESNICI GENERALNOG
ŠTRAJKA. April 1920. u Beogradu.

U celoj zemlji izbio je aprila 1920. generalni štrajk radnika, koji je naročito zahvatio železničke radnike.

Fotonegativ 6×9 cm.

Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije,
II-2010.

19. »Obznana« vlade
Kraljevine Srba,
Hrvata i Slovenaca,
od 29. decembra 1920.

19. OBZNANA. 29. decembar 1920.

Obznana vlade Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, kojom se zabranjuje komunistička delatnost i propaganda.

Plakat, formata 48×75 cm.

Arhiv Jugoslavije, Ministarstvo pravde Kraljevine Jugoslavije, 48-151-20.

20. RAD USTAVNOG ODBORA USTAVOTVORNE
SKUPŠTINE KRALJEVINE SRBA, HRVATA
I SLOVENACA. DEBATA O NACRTU USTAVA

Stenografske beleške. Format 24×34 cm.

Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, Ps-III-74.

21. IZVEŠTAJ USTAVNOG ODBORA
USTAVOTVORNE SKUPŠTINE O NACRTU
USTAVA I TEKST USTAVA, KAKO JE
PRIMLJEN U USTAVNOM ODBORU.

Ustavni odbor raspravljao je o nacrtu ustava vlade M. Vesnića i N. Pašića.

Br. 144, od 5. aprila 1921. Format 24×34 cm.

Arhiv Jugoslavije, Biblioteka Ps-III-220.

22. NACRT USTAVA STOJANA PROTIĆA. 1920.

U nacrtu ustava traži se monarhistički oblik vladavine i izvesno federalističko državno uređenje.

Knjiga »Nacrt ustava po predlogu Stojana M. Protića, Ministra pripreme za Ustavotvornu skupštinu, Definitivni tekst, posle diskusije sa komisijom; Sa dodatkom; Nacrt ustava izrađen od Ustavne komisije«. Izdanje knjižare Gece Kona, Beograd, 1920.

Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, K-II-760.

23. DRŽAVNO UREĐENJE ILI USTAV
NEUTRALNE SELJAČKE REPUBLIKE
HRVATSKE.

Nacrt ustava zagovara stvaranje Hrvatske republike u sastavu konfederativne Jugoslavije.

Nacrt ustava Hrvatske republikanske seljačke stranke. 1. april 1921. Brošura, formata 21×15 cm.

Privatna svojina: Mira Košutić, Zagreb.

- 26a. Ustav Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, od 28. juna 1921 (prva strana)
24. NACRT USTAVA JOSIPA SMODLAKE. 1920.
Nacrtom ustava predlaže se stvaranje državnih pokrajina i federalističko uređenje zemlje.
J. Smodlaka: »Ustav države jugoslovenske«, Zagreb-Beograd, 1920; format 21×15 cm.
Narodna biblioteka SR Srbije, II-10061.
25. NARODNA SKUPŠTINA KRALJEVINE SRBA, HRVATA I SLOVNNACA. 1920—1928.
Glavni ulaz.
Snimak iz knjiga Č. Mitrinovića i M. N. Brašića: »Jugoslovenske narodne skupštine i sabori«. Izdanje Narodne skupštine Kraljevine Jugoslavije, Beograd, 1937.
Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, K-III-384.
26. USTAV KRALJEVINE SRBA, HRVATA I SLOVENACA. 28. juni 1921.
Ustavom Kraljevine SHS sankcionisan je monarhistički oblik vladavine i centralistički način uprave u državi.
Potpisi predsednika i sekretara Ustavotvorne skupštine, regenta Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca i svih članova Ministarskog saveta. Ustav je overen vodenim, suvim i visećim pečatom. Format 24×34 cm. Original.
Arhiv Jugoslavije, Narodna skupština Kraljevine Jugoslavije, 1-3-21.
- 26b. Ozvaničenje Ustava Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca od 28. juna 1921.
27. PROGLAŠENJE USTAVA KRALJEVINE SRBA, HRVATA I SLOVENACA. 1920—1928.
Detalj sa zasedanja Ustavotvorne skupštine Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca.
Snimak iz knjige »40 godina borbe za socijalizam«. Izdanje NIP »Mladost«, Beograd, 1959.
Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, Ps-f-1.
28. ZAKON O ZAŠTITI JAVNE BEZBEDNOSTI I PORETKA U DRŽAVI. 2. avgust 1921.
Zakonom se zabranjuje svaka komunistička delatnost i postojanje komunističkih organizacija. Zakon je pružao pravnu osnovu za obračun režima sa svim političkim protivnicima.
Zakon je objavljen u »Službenim novinama Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca«, br. 170 A, od 3. avgusta 1921.
Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, f-2.

28. Zakon o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi, 2. avgusta 1921 (prva strana)

29. IZVEŠTAJ SEKRETARA NARODNE SKUPŠTINE KRALJEVINE SHS MINISTRU PRAVDE O ODUZIMANJU POSLANIČKIH MANDATA KOMUNISTIMA U NARODNOJ SKUPŠTINI. 6. avgust 1921.

Potpis sekretara Narodne skupštine u svojstvu zamenika predsednika Narodne skupštine.

Jedan list hartije, formata A-4.

Arhiv Jugoslavije, Ministarstvo pravde Kraljevine Jugoslavije, 38-207-22.

30. ČLANOVI PARTIJSKOG VEĆA NA IZDRŽAVANJU ROBIJE. 1922. Požarevac.

Članovi Partijskog veća osuđeni su na osnovu Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi.

Fotonegativ 6×9 cm.

Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije, II-2012.

31. UPRAVA GRADA BEOGRADA »GLAVNJAČA«.

Zatvor za političke protivnike režima od 1919—1941.

Fotonegativ 6×9 cm.

Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije, II-1.

29. Izveštaj sekretara Narodne skupštine Kraljevine SHS Ministru pravde o oduzimanju poslaničkih mandata komunistima u Narodnoj skupštini, 6. avgust 1921 (prva strana)

32. REZOLUCIJA O NACIONALNOM PITANJU. Decembra 1923.

Rezolucija doneta na Trećoj zemaljskoj konferenciji KPJ. Rezolucijom se pravilno postavlja nacionalno pitanje u Jugoslaviji. KPJ napušta shvatanje o jednom narodu u državi, već ističe da u njoj postoji više naroda i brojne nacionalne manjine.

Hartija, formata 21×34 cm.

Predsedništvo CK SKJ-Odeljenje za arhiv i dokumentaciju, KI 1924/1-1-12.

33. IZVEŠTAJ O ZABRANI NEZAVISNE RADNIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE. 11. decembar 1924.

Odeljenje za državnu zaštitu Ministarstva unutrašnjih dela izveštava Ministarstvo pravde da je 11. juna 1924.

32. Rezolucija o nacionalnom pitanju, doneta na III zemaljskoj konferenciji KPJ, decembra 1923 (prva strana)
- ukinuta NRPJ, jer preko nje je delovala Komunistička partija Jugoslavija.
- Pet listova teksta, formata A-4.
- Arhiv Jugoslavije, Ministarstvo pravde Kraljevine Jugoslavije, 3-8-24.
34. KOLAŽ NASLOVA LISTOVA RADNIČKE ŠTAMPE. 1921—1928.
- Fotomontaža naslova listova koji su donosili političke stavove ilegalne Komunističke partije Jugoslavije, odnosno »Borba« od 19. II 1922, »Radnik-Delavec« od 16. I 1924, »Organizovani radnik« od 24. I 1923. i »Grafički radnik« od 26. maja 1928.
- Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije.
35. JOSIP BROZ TITO, sekretar Mesnog komiteta KPJ za Zagreb, 1928.
- Fotonegativ 6×9 cm.
- Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije, II-4362.
33. Izveštaj o zabrani Nezavisne radničke partije Jugoslavije, 11. decembar 1924 (prva strana)
36. OBAVEŠTENJE MINISTARSTVA UNUTRAŠNJIH DELA UPRAVNIM VLASTIMA U ZEMLJI O UBISTVU POSLANIKA U NARODNOJ SKUPŠTINI. 20. juni 1928.
- Poglavar sreza županjskog obaveštava policiju da je dobio obaveštenje o ubistvu poslanika u Narodnoj skupštini u Beogradu. Zahteva od policije da spreči eventualne neredе.
- Rukopis, ćirilica. Jedan list hartije, format A-4.
- Arhiv Hrvatske, KOŽ, Pov. 83/1928.
37. REZOLUCIJA SELJAČKO-DEMOKRATSKE KOALICIJE od 2. avgusta 1928, u Zagrebu.
- Rezolucija je objavljena u listu »Obzor« od 3. avgusta 1928. Rezolucija Seljačke-demokratske koalicije sadrži zahteve za preuređenje Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca na ravnopravnim osnovama. Usledila je posle atentata u Narodnoj skupštini od 20. jula 1928, koju su poslanici Seljačko-demokratske koalicije napustili.
- »Obzor« od 3. avgusta 1928. Narodna biblioteka SR Srbije.

38. Proglas o zavođenju diktature kralja Aleksandra Karadorđevića, »Politika«, 6. januar 1929 (prva strana)
38. **PROGLAS O ZAVOĐENJU DIKTATURE KRALJA ALEKSANDRA.** 6. januar 1929.
- Proglas »Mome dragom narodu, Svima Srbima, Hrvatima i Slovencima« je objavljen u »Politici« (vanredno izdanje) br. 7430 od 6. januara 1929. Uvođenjem diktature kralja Aleksandra Karadorđevića raspuštena je Narodna skupština, zabranjene sve političke partije i pojačana policijsko-upravna vlast u državi.
- Narodna biblioteka SR Srbije, 2484/P.
39. **ZAKON O NAZIVU I PODELI KRALJEVINE NA UPRAVNA PODRUČJA.** 3. oktobar 1929.
- Zakon je objavljen u »Službenim novinama Kraljevine Jugoslavije« br. 232. od 4. oktobra 1929. Zakonom je promenjen naziv države Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca u Kraljevinu Jugoslaviju, koja je podeljena na deset banovina.
- Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, f-2.
40. **POLITIČKA KARTA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE.** 1929—1941.
- Velika zidna karta, formata 120×90 cm. Razmer 1:800.000 Izdanje St. Kugli, Zagreb.
- Arhiv Jugoslavije.
41. **SEKRETARI SKOJ-a ŽRTVE DIKTATURE.** 1929—1931.
- Sekretari SKOJ-a: Mija Oreški, Janko Mišić, Paja Marganović, Josip Kolumbo, Pera Popović Aga, Josip Debeljak i Zlatko Šnajder. U borbi protiv diktatorskog režima kralja Aleksandra pali su mnogi komunisti i članovi SKOJ-a, među kojima i sedam sekretara SKOJ-a.
- Fotonegativ 6×9 cm.
- Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije, II-3219, 1296.
42. **PROGLAS CK KPJ I CK SKOJ-a.** 1929.
- Proglas CK KPJ i CK SKOJ-a »Radnom narodu varoši i sela, Sviju nacija Jugoslavije«. Proglas izdat povodom zavođenja diktature kralja Aleksandra sa pozivom na borbu protiv nje.
- Jedan list hartije, formata A-4.
- Predsedništvo CK SKJ — Odeljenje za arhiv i dokumentaciju, CK KPJ 1929/20.

43. Proglas kralja Aleksandra o podarivanju Ustava Kraljevine Jugoslavije, 3. septembra 1931 (prva strana)

43. PROGLAS KRALJA ALEKSANDRA POVODOM DONOŠENJA OKTROISANOG USTAVA.

3. septembar 1931.

Proglas »Mome dragom narodu«. Proglas je izašao u »Službenim novinama Kraljevine Jugoslavije« br.

200. od 3. septembra 1931.

Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, f-2.

44. USTAV KRALJEVINE JUGOSLAVIJE.

3. septembar 1931.

Ustav je objavljen u »Službenim novinama Kraljevine Jugoslavije« br. 200, od 3. septembra 1931. Ustav Kraljevine Jugoslavije ozvaničava centralističko monarhističko uređenje države i jugoslovenski nacionalni unitarizam.

Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, f-2.

45. PROGLAS CK KPJ. Novembra 1931.

Proglas je objavljen u »Proleteru«, organu CK KPJ, br. 22. od decembra 1931. Proglasom se CK KPJ osvrće na izbore za Narodno predstavništvo od 8. novembra 1931, koji su održani posle donošenja »podarenog« Ustava Kraljevine Jugoslavije.

Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, Ps-III-191.

46. PROGLAS IV ZEMALJSKE KONFERENCIJE KPJ. Decembar 1934.

Proglas je objavljen u »Proleteru« br. 2—3. od februara-marta 1935. Četvrta zemaljska konferencija KPJ, između ostalog, u zaključcima predviđa osnivanje KP Hrvatske i KP Slovenije, a zatim i KP Makedonije.

Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, Ps-III-191.

47. PLATFORMA (OSNOVICA) ANTIFAŠISTIČKOG NARODNOG FRONTA — BORBA PROTIV FAŠIZMA, ZA DEMOKRATSKU SLOBODU I MIR (1936).

Dva lista hartije, formata A-4. Ćirilica.

Predsedništvo CK SKJ — Odeljenje za arhiv i dokumentaciju, CK KPJ 1936/8.

45. Proglas CK KPJ, novembra 1931. »Proleter« (naslovna strana)

Кривопаланка Југославска
МИНИСТАРСТВО КУЛТУРНИХ ПОСЛОВА
Секција за друштвено заштиту I
Број I Број 56.167
29 децембра 1936 год.
Београд.

Господине Министре,

После одржаног седмог Конгреса комунистичке Интернационале, комунистичка акција манифестује се на разним подручјима друштвеног живота у појачаној облици. Та појачана активност обележава се нарочито у теку прошле и ове године у политичким размерама, поје се јавља била много томе да подвизава на илн ортаци маду у одржању овог развоја комунистичке акције савесно и јединствено дужност. Говорећи и експлицитно одређено резолуцијом Комитета и њених одбора, разрађеног ирме консолидације комунистичких организација, нове методе комунистичке стратегије, све то значи да се на акцији борбе противу буржоаског капитализма и сваке друге реактивне силе, у правцу отварања широког фронта противу ауторитарних комунистичких тенденција и капиталистичког развоја просвећено.

У овим животним околностима је илн се на борбу противу сваког буржоаског и сваке реактивне тенденције и ступије образује Комитет Министара и један Саветодавни Сабор као помоћни и извршни орган овог Комитета на чијем се дољу отајасо Уставни гредни Законом. Чланове овог саветодавног сабора сачињавају представници поједини Господи Министара, чија је обавеза повремено ради што успешније борбе противу капитализма.

Достављајући предње што ми је уложио Вао Господине Министре, да извојаште одредити своје претставнике у овог Саветодавног Сабору и да ми о томе извојаште што пре извојаште, како би овај Саветодавни Сабор могао почети свој рад.

Чиме ми је композитурно да се овом Саветодавном Сабору предаје ваљана извештај, пошто Вао на отајасо по политичким правима Министара обрађавати пажљиво на акцији на свакој под-

Господину
Г-ну Др. ИВАН ШУБАШИЋУ,
Министру културе
Београд.

СПОРАЗУМ ЦВЕТКОВИЋ—МАЧЕК

Два политичка вођа, који су се у једном тренутку нашли на истој страни, али који су се у другом тренутку нашли на супротној страни, то је био споразум Цветковић—Мачек. Овај споразум је био резултат дугих и тешких преговора између Драже Цветковића и Мачека. Споразум је био потписан у Београду 26. јануара 1941. године. Споразум је био веома значајан, јер је омогућио формирање влада у Србији и Хрватској. Споразум је био резултат дугих и тешких преговора између Драже Цветковића и Мачека. Споразум је био потписан у Београду 26. јануара 1941. године.

За бана Бановине Хрватске постављен је г. др. Иван Шубашић, а за подбана г. др. Иван Крбек

У Београду, 26. јануара 1941. године. Дража Цветковић је поставио за бана Бановине Хрватске г. др. Ивана Шубашића, а за подбана г. др. Ивана Крбека. Овај споразум је био резултат дугих и тешких преговора између Драже Цветковића и Мачека. Споразум је био потписан у Београду 26. јануара 1941. године.

У Београду, 26. јануара 1941. године. Дража Цветковић је поставио за бана Бановине Хрватске г. др. Ивана Шубашића, а за подбана г. др. Ивана Крбека. Овај споразум је био резултат дугих и тешких преговора између Драже Цветковића и Мачека. Споразум је био потписан у Београду 26. јануара 1941. године.

50. Izveštaj o obrazovanju Savetodavnog odbora pri Komitetu ministara za borbu protiv komunizma, 31. decembar 1936 (prva strana)
48. MITING NARODNOG FRONTA SLOBODE U JAGODINI. Maj 1936.
Snimak Žive Đorđevića. Fotonegativ 6×9 cm.
Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije, II-1973.
49. »KRVAVO ZLATO«.
Crtež Dj. Andrejevića Kuna.
Istorijski muzej Srbije.
50. IZVEŠTAJ O OBRAZOVANJU SAVETODAVNOG ODBORA PRI KOMITETU MINISTARA ZA BORBUN PROTIV KOMUNIZMA. 31. decembra 1936.
Ministarstvo unutrašnjih poslova — Odeljenje za državnu zaštitu obaveštava Ministarstvo pravde o potrebi stvaranja Savetodavnog odbora, jer je posle VII kongresa Kominterne pojačana komunistička delatnost. U odgovoru, Ministarstvo pravde izveštava Ministarstvo unutrašnjih poslova da je takav Savetodavni odbor formiran.
Dopis, formata A-4.
Arhiv Jugoslavije, Ministarstvo pravde Kraljevine Jugoslavije, 31-113-36.
53. Sporazum Cvetković-Maček, 26. avgusta 1939.
51. GENERALNI SEKRETAR CK KPJ JOSIP BROZ TITO 1937.
Josip Broz Tito postao je 1937. generalni sekretar CK KPJ.
Fotonegativ 6×9 cm.
Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije, II-1899.
52. PREDSEDNIK VLADE KRALJEVINE JUGOSLAVIJE MILAN STOJADINVIĆ U POSETI HITLERU, 17. januara 1938, u Berlinu.
Režimski krugovi Kraljevine Jugoslavije u godinama pred II svetski rat, sve više su se u spoljnim odnosima približavali fašističkim zemljama — Nemačkoj i Italiji, a njihove metode uprave sve više uvodili i u Jugoslaviju.
Fotografija 13×18 cm. Oznaka X/32; 43.
Arhiv Jugoslavije, Centralni pres-biro, izdvojena građa.

РЕЗОЛУЦИЈА
V. ЗЕМАЛJSKE КОНФЕРЕНЦИЈЕ
КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

I.
 Први други империјалистичког рата све јаке бјели, све више се шири, забавља све нове и нове државе. Претвара се у свјетски империјалистички рат ради нове подјеле свијета. У току године дана био бјелни империјалистички рат потпуно је спала машка, којом су биле масирали империјалистички омањаци из оба табора. Подало је као дан јасно, да енглески и француски империјалисти нису запалили нов ратни појар ради одбране своје колонијалне царства и независности малих народа, већ ради одбране своје колонијалног царства и hegemonije коју су стекли побједом у првом импер. рату, постало је још јасно, да немачки и италијански империјалисти не воде рат ради побољшања изјављивања социјалне неправде оцијене у првом рату њиховим и другим мањим народима, већ ради тога, да завладају колонијама и тржиштима својих противника, да поробе независне и нарочито мале националне нације и створе hegemoniju у Европи и осталом свијету.

Капиталистички свијет под водством енглеске финансијске олигархије и уз помоћ издајничких социјалдемократа и бр. вођа све вртеше до другог импер. рата гонитиљиво је тражио излаза из лабиринта противрјечја и неуједнатости, које су немијерљиво довеле до постојања капитализма а које су га још биле спавале испод постојања Сојејтског Савеза. Све нашо импер. бљска тоји је побједио у првом империјалистичком рату, била су у време, да свега све гласније тајмари. Нјемацки, завједо са СССР-ом, да се оци у међународној борби издрже и ојачае, да помоћу ојачаога империјализма оцете побједоносним изградњу социјализма у СССР-у, кога сматрају као највећег непријатеља и спавност за импер. свијет, и оци да оцаблише импер. Нјемацки учре безопасним. У то врбуа енглески империјализам оцино је имале концесије својим издајничким оци прогнати Маџоритијанским империјалистима, 1931-32 г., он прогнати Абисиније и Албеније италијанским империјалистима, он прогнати Сас, Аустрије, Чеху и омањим империјалистима, он заједно са Данским империјалистима прогнати Нерјиске зарде Шпаније у рату њихових брвенка и т. д. Енглески и француски империјалисти оцие све да тајни мањинама оцие Сојејтски Савез у рат, да би он валдо за њих кестеје из ватре. Но, благодарећи својој мањоти Сјалијског полит. мира, бљаводрели својој огри моој снази, Свјетски Савез оцијана ратим орас- године 43 милиона радних мава из националног и капиталистичког јарна.

Већ у првом империјалистичком рату, реакционара социјалдемократа била је највиернији стага и гавито описише империјалистички империјализам, и у овом другом империјалистичком рату претворила се у најгачије ратног потстрегаца против Сојејтског Савеза. Отворено оцие империјалисти за разбијање радничког покрета и реализирање њихових империјалистичких оцијае. Као вјерни стаге, капиталиста реакционери социјалдемократа на челу са Битумом, Цитрне, Санџором и другима оцимил су се на Сојејтски Савез у врхеме проволања бљаводрелих генерала, при оцие су се из нова показали пред оцијаном свијетом, да су они претрета реакционарног капитализма у борби против социјализма СССР. Као вјерни оциери капиталистичких интереса у борби против социјалне оцие показали су се реакционарни социјалдемократски вође у свим земљама, па и код нас у Југославији, проповједajući грађански мир, гачећи оправдану борбу радних мава разбијајући синдикални покрет и јединствен радничке класе.

Данска, Нерџика, Ноландија, Белгија, Луксенбург, Француска итд. постале су у току ове године зрете ратно-бљаводрели покрете енглески и француски империјалисти и оцаједке тегаја нјемацких и италијанских империјалиста. Све ове земље рачино са Нјемацким и Енглеском и

ВАНРЕДНО ИЗДАЊЕ

Поштарина плаћена у готову

Новина рачун Број 83.002

ПОЛИТИКА

ОДЛУКА ПАРТИЈЕ
 ДИРЕКЦИЈЕ
 ЗА
 ПАРТИЈУ
 У
 Београд, 25. мај 1941.

ПРЕМБЛА I ДИИ. ТЕЛЕФОНИ: Урбински: 23-016, 25-205 и 25-207. Администратори: 25-007, 25-201. Београд, уторак 25 мај 1941. Број 11785 - Година XXXVIII. ПАРТИЈА ЗА ЈЕДАН НЕДЕЛ. ПАРТИЈА ЗА ЈЕДАН НЕДЕЛ. ПАРТИЈА ЗА ЈЕДАН НЕДЕЛ. ПАРТИЈА ЗА ЈЕДАН НЕДЕЛ.

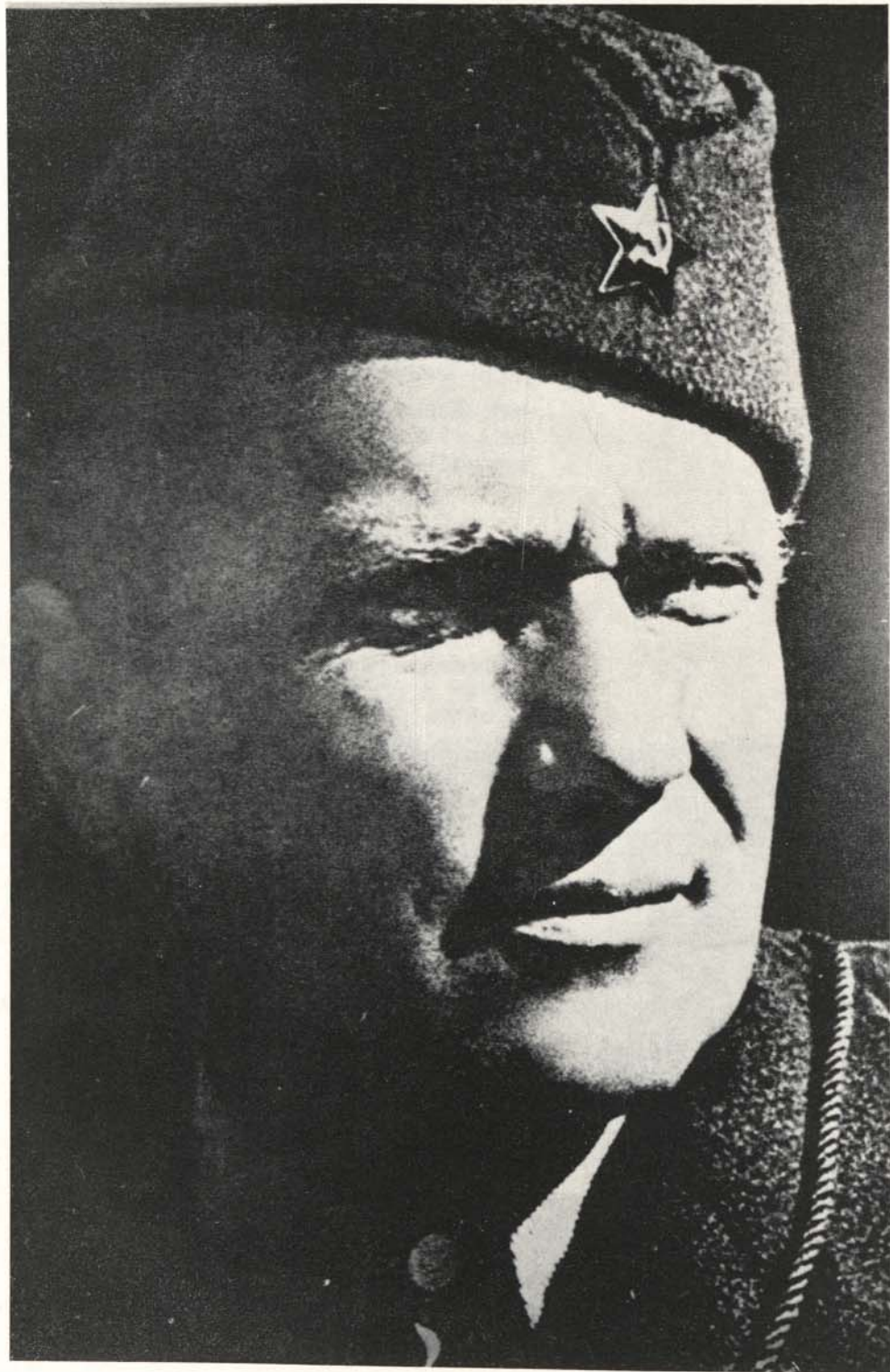
ОДНОСИ ИЗМЕЂУ КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ И НЕМАЧКОГ РАЈХА
УТВРЂЕНИ СУ ПИСМЕНИМ СПОРАЗУМОМ
ЈУГОСЛАВИЈА ЈЕ ПРИСТУПИЛА ПАКТУ ТРИЈУ СИЛА ПОД
УСЛОВОМ ДА ЗА СВЕ ВРЕМЕ ТРАЈАЊА РАТА НЕМАЧКА
И ИТАЛИЈА НЕ ТРАЖЕ ПРЕЛАЗ НИТИ ПРЕВОЗ СВОЈИХ
ТРУПА ПРЕКО ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ТЕРИТОРИЈЕ

Немачка и Италија потврђују своју одлуку да ће суверенитет и територијални интегритет Југославије свагда поштовати

54. Rezolucija Pete zemaljske konferencije KPJ, oktobar 1940 (iz »Proleter«)
53. SPORAZUM CVETKOVIĆ-MAČEK, 26. avgust 1939.
Sporazumom Cvetković-Maček predviđa se obrazovanje Banovine Hrvatske, ustanovljenje Hrvatskog sabora, bana Hrvatske i dr. Bili su to prvi počeci izvesne federalizacije Kraljevine Jugoslavije.
»Politika« od 27. avgusta 1939.
Narodna biblioteka SR Srbije, 2484/P.
54. REZOLUCIJA V ZEMALJSKE KONFERENCIJE KPJ, oktobra 1940.
Peta zemaljska konfrenacija KPJ, održana u Zagrebu oktobra 1940, po zaključcima koji su na njoj doneseni, ima značaj kongresa.
»Proleter«, br. 1, januara 1941.
Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, Ps-III-191.
55. PRISTUPANJE KRALJEVINE JUGOSLAVIJE TROJNOM PAKTU, 25. mart 1941.
Predsednik vlade Kraljevine Jugoslavije D. Cvetković potpisao je pristupanje Jugoslavije Trojnom paktu fašističkih sila u Beču, 25. marta 1941. godine.
»Politika«, br. 11785, od 25. marta 1941.
Narodna biblioteka SR Srbije, 2484/P.
55. Kraljevina Jugoslavija pristupa Trojnom paktu, 25. marta 1941.
56. DEMONSTRACIJE U BEOGRAU 27. marta 1941.
Povodom pristupanja Kraljevine Jugoslavije Trojnom paktu izbile su demonstracije protesta naroda u Beogradu i više mesta u zemlji.
Fotonegativ 6×9 cm.
Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije, II-1032.

B. NOR I SOCIJALISTIČKA REVOLUCIJA

U narodnooslobodilačkom ratu i revoluciji naroda i narodnosti Jugoslavije, pod rukovodstvom KPJ, stvorile su se osnove za novo društveno-političko uređenje zajedničke države.

Stvaranjem narodnooslobodilačkih odbora još 1941, konstituisanjem AVNOJ-a, a posebno Deklaracijom i odlukama Drugog zasedanja AVNOJ-a 1943. godine položeni su temelji nove Jugoslavije. U njoj komunisti, kao vodeća politička snaga, ostvaruju koncepciju društveno-političkog uređenja, nanoseći istovremeno definitivni poraz okupatorskim i kontrarevolucionarnim snagama buržoazije. Donošenjem Ustava FNRJ 1946. godine završava se prelazna etapa 1944. i 1945. i otvara se novo razdoblje u razvoju i izgradnji socijalizma Jugoslavije.

Socijalistički razvoj zemlje, karakterističan po administrativno-centralističkom upravljanju, prevaziđen je Ustavnim zakonom 1953. godine. Ova godina predstavlja prelomnu i odlučujuću etapu u razvoju društvenog upravljanja i njegovog prerastanja u društveno samoupravljanje.

Ustav iz 1963, ustavni amandmani od 1967. do 1971. i Ustav iz 1974. godine, jasno ukazuju na razvoj samoupravnih društvenih odnosa koji se još bliže razrađuju Zakonom o udruženom radu.

Izrađeni samoupravni ustavni poredak obezbeđuje svim narodima i narodnostima Jugoslavije njihov identitet, nesmetani nacionalni i ekonomski razvoj, a radniku da neposredno upravlja i odlučuje u svim sferama društvenog života, da odlučuje i upravlja stvorenim vrednostima

59a. Proglas CK KPJ,
12. jula 1941
(prva strana)

i sredstvima za rad, čime Jugoslavija ulazi u etapu izgradnje republike udruženog rada.

57. KARTA OKUPATORSKE PODELE
JUGOSLAVIJE 1941.

Okupatori su Jugoslaviju podelili, većim delom pripojili njene krajeve susednim državama i stvorili nekoliko kvinslinških državnih tvorevina.

Snimak crteža iz »Vojne enciklopedije«, 6, Beograd, 1964, između str. 108—109.

Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, E-III-10.

58. VRHOVNI KOMITET NOV I POJ JOSIP
BROZ TITO 1941—1942.

Fotonegativ 6×9 cm.

Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije,
III-468.

59b. Proglas CK KPJ,
12. jula 1941
(druga strana)

59. PROGLAS CK KPJ OD 12. jula 1941. KOJIM SE
NARODI JUGOSLAVIJE POZIVAJU NA
ORUŽANI USTANAK.

Dva lista teksta, formata A-4.

Arhiv Vojnoistorijskog instituta, br. reg. 5/1.

60. ZGRADA U KOJOJ JE DONETA ODLUKA
O USTANKU 4. jula 1941.

Politbiro CK KPJ je doneo odluku, 4. jula 1941. u Beogradu, da u svim krajevima Jugoslavije počne ustanak protiv okupatora i njihovih domaćih pomagača.

Snimak iz knjige U. Vujošević: »Tito u Beogradu (1926—1944)«, Beograd, 1977.

Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, K-II-2359.

61. PROGLAS CK KPJ OD 25. jula 1941.

Proglasom se pozivaju narodi Jugoslavije da se dignu na oružani ustanak protiv okupatora i domaćih izdajnika.

Proglas »Narodi Jugoslavije«. Dva lista hartije, formata A-4. Ćirilica.

Arhiv Vojnoistorijskog instituta, br. reg. 7/1.

63. »Borba« organ
Komunističke partije
Jugoslavije, 19. oktobra
1941.

62. BILTEN GLAVNOG ŠTABA
NARODNOOSLOBODILAČKIH PARTIZANSKIH
ODREDA JUGOSLAVIJE, br. 1, od
10. avgusta 1941.

Bilten je donosio dopise o razvoju NOB-e u svim krajevima Jugoslavije. Bilten br. 1, od 10. avgusta 1941, doneo je programski članak »Zadatak narodnooslobodilačkih partizanskih odreda«.

Arhiv Vojnoistorijskog instituta, br. reg. 1—3/1.

63. »BORBA« — ORGAN KOMUNISTIČKE
PARTIJE JUGOSLAVIJE, br. 1, do 19. oktobra
1941.

»Borba« je izlazila u oslobođenom Užicu u jesen 1941. List je donosio izveštaje o borbama partizanskih odreda i radu narodnooslobodilačkih odbora na oslobođenoj teritoriji Jugoslavije.

67. Zadaci i ustrojstvo
narodnih oslobodilačkih
odbora, Foča,
februar 1942
(prva strana)

Muzej ustanka 1941, Titovo Užice, D-3631.

64. NARODNOOSLOBODILAČKI ODBOR UŽICA
7. novembra 1941. u Užicu na paradi u čast
oktobarske revolucije.

Fotonegativ 6×9 cm.

Muzej ustanka 1941, Titovo Užice.

65. PEČAT »NARODNOOSLOBODILAČKI ODBOR
UŽICE« iz 1941.

Muzej ustanka 1941, Titovo Užice.

66. JOSIP BROZ TITO I MOŠA PIJADE u jesen
1943. u Jajcu.

Josip Broz Tito i Moša Pijade bili su tvorici mnogih propisa o organizaciji i radu narodnih vlasti u toku rata.

Fotonegativ 6×9 cm.

Muzej Drugog zajedanja AVNOJ-a, Jajce.

68. Objašnjenja i uputstva za rad narodno-oslobodilačkih odbora u oslobođenim krajevima, Foča, februar 1942 (prva strana)
67. ZADACI I USTROJSTVO NARODNOOSLOBODILAČKIH ODBORA. Februar 1942.
Propis Vrhovnog štaba PO i DVJ, izdat u Foči, kojim se reguliše rad narodnooslobodilačkih odbora na oslobođenoj i neoslobođenoj teritoriji Jugoslavije.
Dva lista hartije, formata A-4. Ćirilica.
Predsedništvo CK SKJ — Odeljenje za arhiv i dokumentaciju, NOO, sig. 1.
68. OBJAŠNJENJA I UPUTSTVA ZA RAD NARODNOOSLOBODILAČKIH ODBORA U OSLOBOĐENIM KRAJEVIMA. Februar 1942.
Propis Vrhovnog štaba PO i DVJ, izdat u Foči, kojim se reguliše rad narodnooslobodilačkih odbora na oslobođenoj teritoriji Jugoslavije.
Dva lista hartije, formata A-4. Latinica.
Predsedništvo CK SKJ — Odeljenje za arhiv i dokumentaciju, NOO, sig. 2.
69. Propisi Vrhovnog štaba NOV i POJ o narodnoj vlasti, septembra 1942 (iz brošure »Organizacija narodne vlasti na oslobođenom području« (prva strana)
69. »ORGANIZACIJA NARODNE VLASTI NA OSLOBOĐENOM TERITORIJU«. Jesen 1942.
Brošura Vrhovnog štaba NOV i POJ, koja sadrži naredbe, objašnjenja i uputstva o izborima narodnooslobodilačkih odbora, obrazovanju pozadinskih vojnih vlasti i narodnooslobodilačkim odborima.
Brošura, formata 21×15 cm.
Predsedništvo CK SKJ — Odeljenje za arhiv i dokumentaciju, NOO, sig. 4.
70. SA PRVOG ZASEDANJA ANTIFAŠISTIČKOG VEĆA NARODNOG OSLOBOĐENJA JUGOSLAVIJE, 26. novembra 1942.
Detalj iz dvorane u Bihaću, za vreme održavanja I zasedanja AVNOJ-a.
Fotonegativ 6×9 cm.
Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije, III-109.

70. Fotografija sa
I zasedanja AVNOJ-a,
u Bihaću, 27. XI 1942.

71. VRHOVNI KOMANDANT NOV I POJ JOSIP
BROZ TITO GOVORI NA I ZASEDANJU
AVNOJ-a 26. novembar 1942. u Bihaću.

Fotonegativ 6×9 cm.

Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije,
III-105,

72. REZOLUCIJA O OSNIVANJU
ANTIFAŠISTIČKOG VEĆA NARODNOG
OSLOBOĐENJA JUGOSLAVIJE, 27. novembar
1942. u Bihaću.

Rezolucijom se obaveštava javnost o osnivanju AVNOJ-a,
uspesima NOVJ i razvoju narodnooslobodilačke borbe
u Jugoslaviji.

Četiri lista hartije, formata A-4. Latinica. Kopija.

Arhiv Jugoslavije, Prezidijum Narodne skupštine
FNRJ, 1-1-42.

73. PROGLAS »NARODIMA JUGOSLAVIJE«
PRVOG ZASEDANJA AVNOJ-a. 27. novembar
1942.

Proglasom, koji su potpisali svi članovi AVNOJ-a, po-
zivaju se svi narodi Jugoslavije da nastave oružanu
borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika. Istim pro-
glasom, narodi Jugoslavije se obaveštavaju da je osno-
vano Antifašističko veće narodnog oslobođenja Jugosla-
vije, koje je preuzelo ulogu političkog tela narodno-
oslobodilačke borbe naroda Jugoslavije.

Dva lista hartije, formata 30×40 cm. Latinica.

Predsedništvo CK SKJ — Odeljenje za arhiv i do-
kumentaciju, AVNOJ, sig. 2.

72a. Rezolucija o osnivanju
Antifašističkog veća
narodnog oslobođenja
Jugoslavije,
27. novembra 1942
(prva strana)

72b. Rezolucija o osnivanju
Antifašističkog veća
narodnog oslobođenja
Jugoslavije,
27. novembra 1942
(posljedna strana)

74. REZOLUCIJA SA I ZASEDANJA ZEMALJSKOG
ANTIFAŠISTIČKOG VIJEĆA NARODNOG
OSLOBOĐENJA HRVATSKE, 14. juna 1943.
u Otočcu.

Rezolucijom se obaveštavaju narodi Hrvatske da je
osnovano Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslo-
bođenja Hrvatske, koje je političko predstavničko telo
borbe naroda Hrvatske.

Šest listova hartije, formata A-4.

Institut za historiju radničkog pokreta Hrvatske,
ZAVNOH, 1-III-(79) 1943.

74. Rezolucija Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske sa I zasjedanja ZAVNOH-a, 14. juna 1943 (prva strana)
75. SKLEP ZBORA ODPOSLANCEV SLOVENSKEGA NARODA O PREDSTAVNIŠTVU IN VODSTVU SLOVENSKE NARODNOOSVOBODILNE BORBE IN ZAČASNIH ORGANIH LJUDSKE OBLASTI SLOVENSKEGA NARODA V VOJNEM RAZDOBJU, 3. oktobra 1943. u Kočevju.
SKLEP je objavljen u »Slovenskem poročevalcu« br. 24. od 17. oktobra 1943.
Inštitut za zgodovino delavskega gibanja, Ljubljana.
76. REZOLUCIJA O OSNIVANJU ZEMALJSKOG ANTIFAŠISTIČKOG VIJEĆA NARODNOG OSLOBOĐENJA CRNE GORE I BOKE, 15. novembar 1943. u Kolašinu.
Četiri lista hartije, formata A-4. Čirilica.
Institut za proučavanje istorije Crne Gore.
77. ČLANOVI ZAVNO CRNE GORE I BOKE, novembra 1943. u Kolašinu.
Fotonegativ 6×9 cm.
Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije, III-6687.
78. PROGLAS »NARODU SANDŽAKA« ZAVNO SANDŽAKA, 20. novembra 1943.
Proglasom se obaveštavaju narodi Sandžaka da je održano I zasjedanje ZAVNO Sandžaka u Pljevljima, 20. novembra 1943. i pozivaju se da bratski nastave borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika.
Četiri lista hartije, formata A-4. Čirilica.
Predsedništvo CK SKJ — Odeljenje za arhiv i dokumentaciju, Crne Gore, II/144.
79. UČESNICI PRVOG ZASJEDANJA ZAVNO SANDŽAKA 20. novembar 1943. u Pljevljima.
Fotonegativ 6×9 cm.
Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije, III-6091.

РЕЗОЛУЦИЈА
О ОСИГЛАЊУ ЗЕМАЉСКОГ АНТИФАШИСТИЧКОГ ВИЈЕЊА НАРОДНОГ ОСЛОБОЂЕЊА БОСНЕ
ГОРЕ И БОКОВИНА

На 3. мајској скупштини, одржаној у ослобођеном Колашину 15. новембра 1943. године, претставници црногорског народа и народа Босне, без разлика на политичко-партијску, етнерску и социјалну припадност,

констатирају:

Античка катастрофа Југославије непосредна је последица чачароског пољупца и чаквог крвавог издаја војног и политичког родства Југославаца:

Народи Југославије, који су срамно напуштени и кинијерски одрицтвом крива и издаја у иностранству и остављени на милост и немилост фашистичког окупатора, била су одлучна да брзо своју слободу и независност, што су најбоље доказали у току дваде и по година тешке и јуначке ослобођачке борбе;

дипломатским употребљавањем, најјерош убицама и кучке крваве народној вршило је фашистички окупатор уз помоћ јевреја и сарајку доминалних народа и етничких мањина, Балба, Јамака, Јамака, Јамака и мноштва најјуначкије младе Драге Михајловића;

Сви српски политичке странке и организације у земљи и иностранству - тау ставило су се у службу окупатора и учествовали у плућном издајничком раду ослобођачке владе те су тако отворено или прикривено водиле и воде борбу против народа и његове ослобођачке војске;

Јевреји, Срби, црногорци, Јамака, окупатори Босне, Југословенски војска и различитим формама ступило је у службу окупатора, а сви општествени и државни у Републици Народној Југославије била је једина крива организација те свуда која је остала вјерна својој народној и ослобођачкој срци народној Југославије; све политичке странке, све партије и заштитачку борбу против окупатора. Своје постојеће одуљавало су да одлазили широке народне масе, а окупација се сви српски војводе бивах политичких странака;

Јевреји, Срби, црногорци, Јамака, окупатори Босне, Југословенски војска и различитим формама ступило је у службу окупатора, а сви општествени и државни у Републици Народној Југославије била је једина крива организација те свуда која је остала вјерна својој народној и ослобођачкој срци народној Југославије; све политичке странке, све партије и заштитачку борбу против окупатора. Своје постојеће одуљавало су да одлазили широке народне масе, а окупација се сви српски војводе бивах политичких странака;

Јевреји, Срби, црногорци, Јамака, окупатори Босне, Југословенски војска и различитим формама ступило је у службу окупатора, а сви општествени и државни у Републици Народној Југославије била је једина крива организација те свуда која је остала вјерна својој народној и ослобођачкој срци народној Југославије; све политичке странке, све партије и заштитачку борбу против окупатора. Своје постојеће одуљавало су да одлазили широке народне масе, а окупација се сви српски војводе бивах политичких странака;

у Црној Гори, омак крвавој капитулацији, издајничко сепаратистичко војство на челу са Јулијем Дражевићем, Првом Поповићем, Бавићем Рајковићем, и другима покушало је, по наговору својих господара, тајкојашких фашистичких окупатора, да на срамној црногорској скупштини оспори слободу нашег народа, претварајући га у покушај фашистичког ратног акта, да тако оспори стварање таквајашких владалаца у Црној Гори изашло на осуду и презир црногорског народа;

црногорски народ и народ Босне први је од поробљених народа крваво свенародно устанак 17. јуна 1943. године;

Комунистичка партија, организатор и руководилац народног устанка у Црној Гори и Босни, од почетка уложила је све напоре да се постигне и уједињено зајемство народа у борбу против окупатора. До краја број партије је у различитим политичким странака, међу нама већи део војводе црногорске за народника, првако је борби и доследно остоно на страни народа и његове свете борбе. Резултат оних разговораких настојања била је - Истрајна скупштина на којој су учествовали сви ковајашки партизански црногорски народи, без обзира на политичко уверење и друштвени положај;

Јединство народа и велики успеси ослобођачког устанка у Црној Гори и Босни били су три у оку окупатора и свих немилостивих издајничких ратника. Фашистички окупатори провајали су сваки нову групу издајника и агитивне великоопортунистичке реакције у Црној Гори, те на срамној издајничкој и истовремено ослобођачкој црногорској скупштини на челу са Јулијем Дражевићем, Бавићем Рајковићем и Бавићем Рајковићем, као и другим окупаторима на крвавој црногорској скупштини издајничког чина, издајничког борбе, а у исто време, уједињеног рада. Првак окупатора, који је водио сваки сваки и зрели и младићави припремао издајничко издајничко црногорског народа;

Резолуција

Земаљског антифашистичког вијећа народног ослобођења Босне и Херцеговине

Први пут у историји Босне и Херцеговине састали су се претставници српског, муслиманског и хрватског народа, повезани чврстим братством у устанку, с циљем да на основу резултата оружане борбе народа Југославије и народа у Босни и Херцеговини донесу политичке одлуке које ће отворити пут нашим народима да уреде своју земљу онако, како то одговара њиховој вољи и интересима.

На својој првој конференцији, одржаној 26 и 27 новембра 1943. године, вијећници Земаљског антифашистичког вијећа народног ослобођења Босне и Херцеговине, разматрајући питање вањске и унутарње политике, донесе следеће закључке:

1. Овогодишње велике победе Црвене армије над њемачким фашистичким хордама измијениле су даљњи ток свијетског рата. Црвена армија успјела је у овој години да задира смртоносан ударац фашистичкој звијери на Источном фронту, што је знатно приближило побједу Савезника. Ударце Црвене армије против фашистичког непријатеља подрпале су ратне акције енглеских и америчких трупа у Африци, Средоземљу и Јужној Италији као и бомбардовање важних индустријских центара у Њемачкој. Борба потлачених народа Европ, у првом реду оружаном борбом наших народа, допринијела је такође слабењу позиција фашизма. Све то заједно, а у првом реду побједу Црвене армије, довело је фашистичку Њемачку и њене вазале пред катастрофу.

Односи међу Савезницима сваком даном су чвршћи, док се фашистички блок распада због пораза фашистичких трупа на Источном фронту и удараца Савезника по њемачким трупама на југу Европе. Италија је испала из хитлеровског блока. Финска, Мађарска, Румунија и други Хитлерови сателити брину брину како да се извуку из мочваре у коју их је довео Хитлер. Властодршници тих земаља, лакоим на плачку, настоје да се извуку од одговорности сад кад је јасно да је Хитлерова пропаст неизбежна. Расте талас мржње и негодовања у свим земаљама Европе против фашистичког поробљивача. Створени су сви услови за коначан слом фашизма.

76. Rezolucija o osnivanju Zemaljskog antifašističkog vijeća Narodnog oslobođenja Crne Gore i Boke, 16. novembra 1944 (prva strana)

80. Rezolucija Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine, od 27. novembra 1943 (prva strana)

80. REZOLUCIJA ZEMALJSKOG ANTIFAŠISTIČKOG VIJEĆA NARODNOG OSLOBOĐENJA BOSNE I HERCEGOVINE OD 26. novembra 1943. u Mrkonjić Gradu.

Rezolucijom se obavještavaju narodi Bosne i Hercegovine da su predstavnici svih naroda Bosne i Hercegovine, u Mrkonjić Gradu, osnovali ZAVNO BiH, koje je političko predstavničko telo borbe naroda Bosne i Hercegovine u toku narodnooslobodilačkog rata.

Hartija, formata A-4.

Arhiv Bosne i Hercegovine.

81. MANIFEST GLAVNOG ŠTABA NOV I PO MAKEDONIJE. Oktobar 1943.

»Manifest. Makedonski narode! Makedonci i Makedonke! Braća i sestre na našata porobena ama nikoga nepokorena tatkovina«.

Manifestom se poziva narod Makedonije na oružanu borbu protiv okupatora i za stvaranje slobodne Makedonije u zajednici sa ostalim narodima Jugoslavije.

Sedam listova hartije, formata A-4.

Arhiv na Makedonija.

82. ČLANOVI CK KP MAKEDONIJE SA DELEGATIMA CK KP JUGOSLAVIJE 2. avgusta 1943. u Oteševu.

Snimak iz knjige V. Strugara: »Jugoslavija u ratu 1941. do 1945«, BIGZ, Beograd, 1975.

Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, K-III-398.

83. REZOLUCIJA SA PRVE KONFERENCIJE NARODNOOSLOBODILAČKOG ODBORA ZA KOSOVO I METOHIJU 31. decembra 1943. i 1—2. januara 1944.

Rezolucija sadrži poglede o narodnooslobodilačkoj borbi u Jugoslaviji i u svetu. U njoj se ocenjuje stanje na Kosovu i Metohiji. Pozivaju se svi narodi Kosova i Metohije da pristupe narodnooslobodilačkoj borbi Jugoslavije.

Hartija, formata A-4. Jezik srpskohrvatski i albanski.

Institut za istoriju Kosova, Priština.

81. Manifest Glavnog štaba NOV I PO Makedonije, oktobar 1943 (prva strana)
84. ČLANOVI OBLASNOG KOMITETA KPJ ZA KOSOVO I METOHIJU novembra 1943. u manastiru Prohor Pčinjski.
Fotonegativ, 6×9 cm.
Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije, III-5910.
85. OKRUŽNICA BROJ 3 GLAVNOG NOO VOJVODINE od 28. marta 1944.
Okružnicom se pozivaju NOO da pomognu NOB-u i partizanske odrede organizacijom pomoći stanovništva Vojvodine.
Tri lista hartije, formata A-4. Ćirilica.
Predsedništvo CK SKJ — Odeljenje za arhiv i dokumentaciju, Srbija II/623.
86. POLITIČKO I VOJNO RUKOVODSTVO NARODNOOSLOBODILAČKOG POKRETA VOJVODINE 18. jula 1943. na Fruškoj Gori.
Snimak iz knjige V. Strugar: »Jugoslavija u ratu 1941—1945«, BIGZ, Beograd 1975.
Arhiv Jugoslavije, Biblioteka K-III-398.
83. Rezolucija sa I konferencije Narodnooslobodilačkog odbora za Kosovo i Metohiju, od 31. XII 1943. i 1—2. I 1944 (prva strana)
87. GLAVNI NARODNOOSLOBODILAČKI ODBOR ZA SRBIJU. 16. novembar 1941.
Glavni NOO za Srbiju stvoren je u Užicu, 16. novembra 1941.
Istorijski muzej Srbije.
88. DRAGOLJUB DUDIĆ, predsednik Glavnog narodnooslobodilačkog odbora za Srbiju, 1941.
Crtež B. Jakca.
Istorijski muzej Srbije.
89. PETAR STAMBOLIĆ, sekretar Glavnog narodnooslobodilačkog odbora za Srbiju, 1941.
Detalj sa fotografije iz 1944.
Snimak iz knjige V. Strugar: »Jugoslavija u ratu 1941—1945«, BIGZ, Beograd, 1975.
Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, K-III-398.

93. Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito, podnosi referat na II zasjedanju AVNOJ-a, 29. XI 1943.
90. JAJCE 1942.
U Jajcu je 29. novembra 1943. održano drugo zasjedanje Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije, na kome su donete odluke ustavotvornog značaja.
Fotonegativ 6×9. cm.
Muzej Drugog zasjedanja AVNOJ-a, Jajce.
91. DEKLARACIJA DRUGOG ZASEDANJA AVNOJ-a od 29. novembra 1943.
Deklaracija sadrži konstatacije o razvoju NOB-a u Jugoslaviji, promenama u Jugoslaviji tokom narodnooslobodilačkog rata i zaključke koji su izraženi u posebnim odlukama.
Četiri lista hartije, formata A-4.
Arhiv Vojnoistorijskog instituta, k. 1977, reg. br. 10/1, F. 3.
92. DR IVAN RIBAR, PREDSEDNIK AVNOJ-a, OTVARA DRUGO ZASEDANJE AVNOJ-a 29. novembra 1943. u Jajcu.
Fotonegativ 6×9. cm.
Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije, III-134.
85. Okružnica br. 3. Glavnog NOO Vojvodine »Svima narodnooslobodilačkim odborima Vojvodine«, od 28. marta 1944 (prva strana)
91. Deklaracija Drugog zasjedanja Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije, od 29. novembra 1943 (prva strana)
93. VRHOVNI KOMANDANT NOV I POJ JOSIP BROZ TITO PODNOSI REFERAT NA DRUGOM ZASEDANJU AVNOJ-a 29. novembra 1943. u Jajcu.
Fotonegativ 6×9. cm.
Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije, III-149.
94. ODLUKE DRUGOG ZASEDANJA AVNOJ-a 29. novembra 1943. godine o vrhovnom zakonodavnom i izvršnom telu Jugoslavije i Nacionalnom komitetu oslobođenja Jugoslavije kao privremenim organima vrhovne narodne vlasti za vreme narodnooslobodilačkog rata, oduzimaju prava zakonite vlade Jugoslavije takozvanoj »jugoslovenskoj

ANTIFAŠISTIČKO VIJEĆE
NARODNOG OSLOBODJENJA
JUGOSLAVIJE

Broj odluke 1

O D L U K A

DRUGO ZASJEDANJE ANTIFAŠISTIČKOG VIJEĆA NARODNOG OSLOBODJENJA JUGOSLAVIJE

o vrhovnom zakonodavstvu i izvršnom narodnom predstavničkom telu Jugoslavije i Nacionalnom komitetu oslobođenja Jugoslavije kao privremenu vrhovnu vrhovne narodne vlasti u Jugoslaviji za vreme narodno-oslobodilačkog rata.

1.

U skladu sa žvrtvom voljom naroda Jugoslavije, da se iz njihove sile i jedinstva u borbi protiv okupatora izradi nova na nacionalnom bratstvu i revnosnosti zasnovana Jugoslavija kao zajednička domovina svih njenih naroda, i blagodetno uspešna jedinstvena Narodno-oslobodilačka vojska i partizanskih odreda Jugoslavije, koja je pod rukovodstvom Vrhovnog štaba u svojoj borbi ujedinila sve narodno-oslobodilačke pokrete naroda Jugoslavije, antifašističko veće narodnog oslobođenja Jugoslavije razvilo je sa - u vreme oslobodilačkog rata - u vrhovnog predstavnika savremeniteta naroda i države Jugoslavije kao celine.

2.

Odgovorniji toj činjenici i stepenu razvika narodno-oslobodilačke borbe u Jugoslaviji, u skladu sa principima federalizma, razvijanja bratstva, sa demokratizacijom osnovi i nacionalnoj revnosnosti izražavanja Jugoslavije, antifašističko veće narodnog oslobođenja Jugoslavije konstituisalo je u vrhovno, zakonodavno i izvršno narodno predstavništvo tela Jugoslavije za vreme narodno oslobodilačkog rata.

3.

Antifašističko veće narodnog oslobođenja Jugoslavije biru svoje Predsedništvo koje se sastoji od predsednika, pet potpredsednika, dva sekretara i najmanje 40 članova.

4.

Predsedništvo antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije sastavljeni su, a kao Vrh, narodni i državni savetnici tela Jugoslavije i svih njenih članova, zakonodavno i izvršno, u vreme oslobodilačkog rata, kao odgovornost za svoj rad.

ANTIFAŠISTIČKO VIJEĆE
NARODNOG OSLOBODJENJA
JUGOSLAVIJE

Broj odluke 2

O D L U K A

DRUGO ZASJEDANJE ANTIFAŠISTIČKOG VIJEĆA NARODNOG OSLOBODJENJA JUGOSLAVIJE

o odumaganju prave zakonite vlade Jugoslavije takozvanoj "jugoslovenskoj vladi" u inostranstvu i o zabrani povratka u zemlju kralja Petra II Karađorđevića.

U okviru na to da su sve izabeglice takozvane "jugoslovenske vlade" sa sve vreme takle oslobodilačke borbe naroda Jugoslavije držale neprijateljski prema toj oslobodilačkoj borbi i prema narodno-oslobodilačkom pokretu u zemlji;

u okviru da su, izbegavajući Jugoslovi neprijateljske savezničkih vlada, neprijateljski protivile i izdale protiv Narodno-oslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije, protiv organe narodne vlasti u oslobodilačkim delovima zemlje, kao i protiv organe narodno-oslobodilačkog pokreta u zemlji;

u okviru da su preko svojih agenata u zemlji, a u prvom redu preko svojih ministara vojske, moravice i bezbednosstva i "našle" Vrhovne komande Erce Mihailovića, sistematski u zemlji organizovale bratodružnički rat u cilju uništavanja narodnog otpora; da su preko njega i preko njemu ostalih komandanata okupale sporazume i saveze sa Nemcima, Italijancima i Bugarskim okupatorima i njihovim slugama Pavelićem, Mešicom i Rupčićem u cilju uništavanja narodno-oslobodilačke vojske sile, ljudi dotle da je njihova takozvana "jugoslovenska vojska u otadžbini", pod vrhovnom komandom Erce Mihailovića, sa sve vreme vodila zajedničke operacije sa Nemcima, Italijancima i Bugarskim, ustaškim, četničkim "arapskim strancima" i slavenima "velikog oroda" protiv narodno-oslobodilačkih snaga i protiv oslobodjenih teritorija Jugoslavije, čim je istovremeno radila na šteta interesa zajedničke borbe sravnika;

u okviru na to da su preko tih istih svojih agenata u zemlji i svoje takozvane "jugoslovenske vojske u otadžbini" organizovale sistematski masovno izrabljivanje Sravnika, Hrvata i srpskih rodoljuba u cilju da pričinu izrabljivanje ovih strana ulazne za osvajanje Velike Srbije, čime su direktno počinili Hitlerovu politiku izrabljivanja malih naroda i zemalja sa svim odgovornost za masovno zverstva i slična počinila sa svim malim narodima;

ANTIFAŠISTIČKO VIJEĆE
NARODNOG OSLOBODJENJA
JUGOSLAVIJE

Broj odluke 3

O D L U K A

DRUGO ZASJEDANJE ANTIFAŠISTIČKOG VIJEĆA NARODNOG OSLOBODJENJA JUGOSLAVIJE

o izradi Jugoslavije na federalizmom principu

Na osnovi odnosa svake naroda na samoodređenje, uključujući pravo na odvajanje ili na ujedinjenje sa drugim narodima, i u skladu sa istinskom voljom svih naroda Jugoslavije, oveselotom u toku trogodišnje zajedničke narodno-oslobodilačke borbe koja je sklopla nerazdruživo bratstvo naroda Jugoslavije, antifašističko veće narodnog oslobođenja Jugoslavije donosi sledeću

o d l u k u :

1. Narodi Jugoslavije nikada nisu priznali i ne priznaju rekonstrukciju Jugoslavije sa strane fašističkih imperijalističkih i okupatorskih i zajedničkih oružanih borbi svoja izvrsta volja da ostane i dalje ujedinjeni u Jugoslaviji.

2. Da bi se ostvario princip suverenosti naroda Jugoslavije, da bi Jugoslavije predstavljala istinska domovina svih svojih naroda i da njima vlada na bi postala domovina bilo koje hegemonističke klase, Jugoslavije se izražava i izjavljuje se na federalizmom principu, koji će obezbediti svima ravnopravnost drži, Hrvata, Slovenaca, Makedonaca i Crnogoraca, svako naroda Srbije, Hrvatske, Slovenaca, Makedonaca, Crne Gore i Bosne i Hercegovine.

3. U skladu sa takvom federalizmom izražavanjem Jugoslavije, koje se temelji na najprijatnijim demokratizacijom pravim, jeste činjenica da već sada, u vreme narodno-oslobodilačkog rata, osnovne organe narodne vlasti kod političkih naroda Jugoslavije predstavljaju narodno-oslobodilački odbori i zemljanske antifašističke veće narodnog oslobođenja/ Glavni narodno-oslobodilački odbor Srbije, Zemljansko antifašističko veće narodnog oslobođenja Hrvatske, slovenski narodno-oslobodilački odbor, Zemljansko antifašističko veće narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine, Zemljansko antifašističko veće narodnog oslobođenja Crne Gore i Boka, Zemljansko antifašističko veće narodnog oslobođenja Sandžaka, inicijativni organi za Zemljansko antifašističko veće narodnog oslobođenja Makedonije, i da je antifašističko veće

O D L U K A

O Vrhovno zakonodavstvu i izvršnom narodnom predstavničkom telu Jugoslavije i Nacionalnom komitetu oslobođenja Jugoslavije kao privremenu vrhovnu vrhovne narodne vlasti u Jugoslaviji za vreme narodno-oslobodilačkog rata.

Član 1.

U okviru na to da su sve izabeglice takozvane "jugoslovenske vlade" sa sve vreme takle oslobodilačke borbe naroda Jugoslavije držale neprijateljski prema toj oslobodilačkoj borbi i prema narodno-oslobodilačkom pokretu u zemlji;

Član 2.

Zemljansko antifašističko veće narodnog oslobođenja Hrvatske vrši sve prave koje pripadaju federalnoj državi Hrvatske, u okviru na to da su sve prave koje pripadaju njenoj, njegovog predsedništva i narodne vlade Hrvatske.

Član 3.

Zemljansko antifašističko veće narodnog oslobođenja Hrvatske sastavljeni narodni predstavnici Hrvatske bez razlike narodnosti, veroispovesti, rase i političko-partijskih pri padnosti koji su doli izabrani da su vladni i odni narodno-oslobodilačkog borbi svih naroda Jugoslavije i da su nemomir ljudi nerazdruživo zajedništva i njihovih slugu.

Član 4.

Zakonodavno vlast vrši zemljansko antifašističko veće narodnog oslobođenja Hrvatske na svojim članovima, zajednicima, a u vreme između zasjedanje preko svoj Predsedništva. Izvršna vlast vrši zemljansko antifašističko veće narodnog oslobođenja Hrvatske putem svoj predstavnosti i putem narodne vlade Hrvatske.

Član 5.

Zemljansko antifašističko veće narodnog oslobođenja Hrvatske i narodna vlada Hrvatske jesu vrhovni organi državne vlasti u federalnoj državi Hrvatskoj. U okviru na to da su sve prave koje pripadaju njenoj, njegovog predsedništva i narodne vlade Hrvatske, u okviru na to da su sve prave koje pripadaju njenoj, njegovog predsedništva i narodne vlade Hrvatske, u okviru na to da su sve prave koje pripadaju njenoj, njegovog predsedništva i narodne vlade Hrvatske.

Član 6.

Zemljansko antifašističko veće narodnog oslobođenja Hrvatske biru svoje Predsedništvo, koje se sastoji od predsednika, 2 potpredsednika, tojnika, 2 zemljanske i najmanje 20 člano va Predsedništva.

Član 7.

Na svoj rad Predsedništvo odgovornost zemljansko antifašističkom veće narodnog oslobođenja Hrvatske.

- 94a. Odluka Drugog zasedanja Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije o vrhovnom zakonodavnom i izvršnom narodnom predstavničkom telu Jugoslavije i Nacionalnom komitetu oslobođenja Jugoslavije kao privremenim organima vrhovne narodne vlasti u Jugoslaviji za vreme narodnooslobodilačkog rata, 29. novembra 1943 (prva strana)
- 94b. Odluka Drugog zasedanja Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije o oduzimanju prava zakonite vlade Jugoslavije takozvanoj »jugoslovenskoj vladi« u inostranstvu i o zabrani povratka u zemlju kralju Petru II Karađorđeviću, 29. novembra 1943 (prva strana)
- 94c. Odluka Drugog zasedanja Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije o izgradnji Jugoslavije na federalnom principu, 29. novembar 1943 (prva strana)
97. Odluka o Zemaljskom antifašističkom vijeću narodnog oslobođenja Hrvatske kao vrhovnom zakonodavnom i izvršnom narodnom predstavničkom organu državne vlasti demokratske Hrvatske, 9. maj 1944 (prva strana)
- vladi« u inostranstvu i o zabrani povratka u zemlju kralju Petru II Karađorđeviću, konstituisanju Jugoslavije na federalnom principu, priznanju i zahvalnosti narodnooslobodilačkoj vojsci i uvođenju naziva MARŠALA JUGOSLAVIJE u narodnooslobodilačkoj vojsci Jugoslavije.
- Hartija formata A-4.
Skupština SFRJ — dokumentacija.
95. VEĆNICI I NOVINARI PRATE IZLAGANJE VRHOVNOG KOMANDANTA NOV I POJ NA DRUGOM ZASEDANJU AVNOJ-a. 29. novembar 1943.
- Fotonegativ 6×9. cm.
Muzej Drugog zasjedanja AVNOJ-a, Jajce.
96. OTISCI OKRUGLIH PEČATA PREDSEDNIŠTVA ANTIFAŠISTIČKOG VIJEĆA NARODNOG OSLOBOĐENJA JUGOSLAVIJE I NACIONALNOG KOMITETA OSLOBOĐENJA JUGOSLAVIJE — PREDSEDNIŠTVO, iz marta 1944.
- Predsedništvo CK SKJ — Odeljenje za arhiv i dokumentaciju, AVNOJ, sig. 69.
97. ODLUKA SA TREĆEG ZASEDANJA ZAVNOH U TOPUSKOM, 9. maja 1944, O ZEMALJSKOM ANTIFAŠISTIČKOM VIJEĆU NARODNOG OSLOBOĐENJA HRVATSKE KAO VRHOVNOG ZAKONODAVNOM I IZVRŠNOM NARODNOM PREDSTAVNIČKOM TIJELU I NAJVIŠEM ORGANU DRŽAVNE VLASTI DEMOKRATSKE HRVATSKE.
- Dva lista hartije, formata A-4.
Institut za historiju radničkog pokreta Hrvatske, ZAVNOH, 6-XIX/225-1944.
98. ČLANOVI NARODNE VLADE DEMOKRATSKE FEDERALNE HRVATSKE 14. aprila 1945. u Splitu.
- Snimak iz knjige V. Strugar: »Jugoslavija u ratu 1941—1945«, BIGZ, Beograd, 1975.
Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, K-III-398.

О Д Л У К А

о конституисању Земалjskog антифашистичког вијећа народног ослобођења Босне и Херцеговине и највише законодавног и извршног народног протставничког тијела Федералне Босне и Херцеговине.

Члан 1

На тежињу слободно изражене воље народа Босне и Херцеговине и у складу са одлуком Скупштине на Другом zasjedanju Антифашистичког вијећа народног ослобођења Југославије од дана 29-30 новембра 1943. у Јајцу, Земалjsко антифашистичко вијеће народног ослобођења Босне и Херцеговине на овом Другом zasjedanju конституише се у врховно законодавно и извршно народно протставничко тијело, у највиши орган државне власти Босне и Херцеговине, равноправне федералне јединице у Демократској Федеративној Југославији.

Члан 2

Своју законодавну власт Земалjsко антифашистичко вијеће народног ослобођења Босне и Херцеговине врши на својим пленарним zasjedanjima, а изајду zasjedanja преко свог Претједништва.

Своја извршна власт Земалjsко антифашистичко вијеће народног ослобођења Босне и Херцеговине врши преко свог Протједништва и преко народне владе Босне и Херцеговине.

Члан 3

Протједништво Земалjsког антифашистичког вијећа народног ослобођења Босне и Херцеговине састоји се од претједника, три потпретједника, секретара и најмање двадесет чланова Протједништва.

Члан 4

Протједништво на свој рад одговара Земалjsком антифашистичком вијећу народног ослобођења Босне и Херцеговине.

Члан 5

Свако се не обавезује народна власт Босне и Херцеговине, функција владе врши Протједништво Земалjsког антифашистичког вијећа народног ослобођења Босне и Херцеговине. У ту сврху стана се при Протједништву потребна број одјелjenja на послове државне управе.

Члан 6

Протједништво Земалjsког антифашистичког вијећа народног ослобођења Босне и Херцеговине узима одлуке народних ослободилачких одбора и народних ослободилачких skupština а у складу са оне и супротности са законим федералне Босне и Херцеговине и Демократске Федеративне Југославије.

О Д Л У К А

ЦРНОГОРСКЕ АНТИФАШИСТИЧКЕ СКУПШТИНЕ
НАРОДНОГ ОСЛОБОЂЕЊА

о претварању ЗАВНО-а Црне Горе и Боке у Црногорску антифашистичку скупштину народног ослобођења и конституисању ове у највише законодавно и извршно тијело Црне Горе

Члан 1. — Земалjsко антифашистичко вијеће народног ослобођења Црне Горе и Боке претвара се у Црногорску антифашистичку скупштину народног ослобођења.

Члан 2. — На основу прва самопредјелjenja народа Црне Горе, а у сагласности са одлукама донесеним на Другом zasjedanju АВНОЈ-а, у Јајцу 29-30 новембра 1943. године, Црногорска антифашистичка скупштина народног ослобођења конституише се у највише законодавно тијело Црне Горе, као равноправне федеративне заједнице у демократској федеративној Југославији.

3. — Законодавну власт врши Скупштина на својим пуним zasjedanjima, а између zasjedanja преко свог Претједништва, које Скупштина бира из овоје средине и које се састоји од претједника, три потпретједника, два секретара и једанаест чланова.

Све законске одлуке Црногорске антифашистичке скупштине народног ослобођења и њеног Претједништва објављују се с потписом претједника и секретара Скупштине.

Члан 4. — Претједништво Скупштине овлашћује се да именује Национални комитет ослобођења Црне Горе, као највиши извршни и надободани орган власти, чим за то буду постојали услови.

Члан 5. — До образовања Националног комитета ослобођења Црне Горе, Претједништво руководи свима пословима народне власти преко народно-ослободилачких одбора, који су поникали кроз народно-ослободилачку борбу и који су основни органи народне власти. Ти органи јесу: сеоски, варошки, општински народно-ослободилачки одбори, среке и окружне народно-ослободилачке скупштине. На темељу ових органа народне власти, створена је Црногорска антифашистичка скупштина народног ослобођења као највиши орган народне власти Црне Горе.

99. Odluka o konstituisanju Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine i najviše zakonodavno i izvršno narodno predstavničko tijelo Slobodne Bosne i Hercegovine, 1. jula 1944 (prva strana)
99. ODLUKA O KONSTITUISANJU ZEMALJSKOG ANTIFAŠISTIČKOG VIJEĆA NARODNOG OSLOBOĐENJA BOSNE I HERCEGOVINE U NAJVIŠE ZAKONODAVNO I IZVRŠNO NARODNO PREDSTAVNIČKO TIJELO FEDERALNE BOSNE I HERCEGOVINE sa Drugog zasedanja ZAVNOBiH-a u Sanskom Mostu, 1. juli 1944.
- Dva lista hartije, formata A-4.
Arhiv Bosne i Hercegovine.
100. ČLANOVI NARODNE VLADE DEMOKRATSKE FEDERALNE BOSNE I HERCEGOVINE 28. aprila 1945. u Sarajevu.
- Snimak iz knjige »Rat i revolucija naroda Jugoslavije 1941—1945«. Izdanje NIP »Mladost«, Beograd, (1961).
Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, f-4.
101. Odluka Crnogorske antifašističke skupštine narodnog oslobođenja o pretvaranju ZAVNO-a Crne Gore i Boke u Crnogorsku antifašističku skupštinu narodnog oslobođenja i konstituisanja ove u najviše zakonodavno i izvršno tijelo Crne Gore, 15. jula 1944 (prva strana)
101. ODLUKA TREĆEG ZASEĐANJA ZAVNO CRNE GORE I BOKE U KOLAŠINU, 14. jula 1944, O PRETVARANJU ZAVNO-a CRNE GORE I BOKE U CRNOGORSKU ANTIFAŠISTIČKU SKUPŠTINU NARODNOG OSLOBOĐENJA I KONSTITUISANJU OVE U NAJVIŠE ZAKONODAVNO I IZVRŠNO TIJELO CRNE GORE.
- Dva lista hartije, formata A-4.
Institut za proučavanje istorije Crne Gore.
102. ČLANOVI PRVE NARODNE VLADE DEMOKRATSKE FEDERALNE CRNE GORE, 17. aprila 1945, u Cetinju.
- Snimak iz knjige »Rat i revolucija naroda Jugoslavije 1941—1945«. Izdanje NIP »Mladost«, Beograd, (1961).
Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, f-4.
103. REŠENIE NA ANTIFAŠISKOTO SOBRANIE NA NARODNOTO OSLOBODUENIE NA

1941. godine. U skladu sa ovim, Narodna Armija Jugoslavije je u toku godine izvršila niz operacija koje su imale za cilj oslobađanje teritorije od okupacione vojske i stvaranje uslova za obnovu normalnog života u Srbiji. Ovim putem se izjavljuje da su svi građani Srbije dužni da se pridruže Narodnoj Armiji i učestvuju u borbi protiv okupacione vojske. Narodna Armija će biti formirana od svih građana Srbije, bez obzira na njihovu političku pripadnost. Narodna Armija će biti pod komandom i vođstvom Narodne Armije Jugoslavije, a njeno rukovodstvo će biti formirano od ljudi koji su se iskazali kao najviše pouzdani i sposobni za vođenje borbe protiv okupacione vojske. Narodna Armija će biti formirana u skladu sa principima demokratije i jednakosti, a njeno rukovodstvo će biti formirano od ljudi koji su se iskazali kao najviše pouzdani i sposobni za vođenje borbe protiv okupacione vojske. Narodna Armija će biti formirana u skladu sa principima demokratije i jednakosti, a njeno rukovodstvo će biti formirano od ljudi koji su se iskazali kao najviše pouzdani i sposobni za vođenje borbe protiv okupacione vojske.

О Д Л У К А
ВЕЛИКИ АНТИФАШИСТИЧКИ НАЦИО-ОСЛОБОДИЛАЧКИ ОКУПАЦИОНИ СРЕДИ
О
К О Н С Т И Т У Ц И Ј А У
АНТИФАШИСТИЧКИ ОКУПАЦИОНИ НАЦИОНАЛНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИ СРЕДИ
 као привременог законодавног и извршног органа државне власт демократске Србије.

6 aprila 1941 godine otisneno je poroblavane Jugoslavije. Na neprijatelja bio je da raspolozi Jugoslaviju, da razlozima i nebuju sobom sakupiti mene narode kako se ih lekce samoo u narocito da sasna. e potrebe srpski narod. Naroda Jugoslavije, a u prvom redu srpska narod dolazi su u polozaj da biraju izmedju smrti i potrebavama u ropstvu i krasne borbe za svoju cast i slobodu. Ostavali na vlasti i nezak. t deluju lozke osvajaoci, srpski narod pozna je na ovim najbolim iskuzavama svojin i drugih naroda Jugoslavije koji su ga pozvali u smetu borbu protiv okupatora.

U toj teškoj i neravnoj borbi on izlako malomaliem neprijatelja, naci narod naliko je na teškoce kakvo u svojin ranijem borbenim izlako nije poznao. Bezve politacke vođe, generala i oficira, drzavne i optacke činovnika iz aparata snazi Jugoslavije ne samo da nisu ostali na struku naroda nego su se udružili sa velikim neprijateljima i postali su mu verni pomagači u krasnoj kolonizaciji nad svojin robenim narodom. Tako je srpski narod u svojoj teškoj borbi protiv okupatora imao u isto vreme da izlako i borbu protiv kolonizacija, koji su mu zabrali oči u leđa u najtežim godinama narodne istorije.

Zato je naci narod, kao i svi drugi narodi Jugoslavije, od prvog časa borbe morao da otvara oči za osvoje novo, kao svoju odudaku silu, teško i svoju vlast sposobnu da pomogne organizavanku njegove borbe. Narodno-oslobodilački odbori, koji su nastali u ustanku Srbije u jesen 1941 privredno putem i potrebom narodne borbe, vremeom su od privrednackih organa narodne borbe postali oblikom aktivne demokratske narodne vlasti.

Osnobovane gotovo čitave Srbije nastale je potreba da narodna vlast u Srbiji dobije tešku organizavanku, kakve ne naliko bati u ustanku da posluži narodu u postizavku pune slobode nad neprijateljima, u ležavku sama ne je je rit zaldo imati i u osiguravku njegove budućnosti.

Glavni narodno-oslobodilački odbor Srbije, osnovan novembra 1941 u velikoj prvoj ustanku, i koji je za tri godine rukovodio borbenim narodom u Srbiji, mora preuzeti takve promene da istovremeno jedino takvo narodno vlast-

103. Rešenje na Antifašiskoto sobranie na narodnoto osvoboduenie na Makedonija kako vrhovno zakonodatelno i ispolnitelno narodno pretstavitelno telo i najvisok organ na državната vlas na demokratska Makedonija (ASNOM), 2. avgust 1944 (prva strana)
- MAKEDONIJA ZA KONSTITUANIETO NA ASNOM KAKO VRHOVNO ZAKONODATELNO I ISPOLNITELNO NARODNO PRETSTAVITELNO TELO I NAJVISOK ORGAN NA DRŽAVNATA VLAS NA DEMOKRATSKA MAKEDONIJA (ASNOM).
2. avgust 1944. Rešenje sa Prvog zasedanja ASNOM-a u manastiru Sv. Prohor Pčinjski.
Dva lista hartije, formata A-4.
Arhiv na Makedonija.
104. ČLANOVI PRVE NARODNE VLADE DEMOKRATSKE FEDERALNE MAKEDONIJE, 16. aprila 1945, u Skoplju.
Snimak iz knjige »Rat i revolucija naroda Jugoslavije 1941—1945«. Izdanje NIP »Mladost«, Beograd, (1961).
Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, f-4.
105. Odluka Velike antifašističke narodnooslobodilačke skupštine Srbije o konstituisanju Antifašističke skupštine narodnog oslobođenja Srbije kao vrhovnog zakonodavnog i izvršnog organa državne vlasti demokratske Srbije, 11. novembra 1944 (prva strana)
105. ODLUKA VELIKE ANTIFAŠISTICKE NARODNOOSLOBODILAČKE SKUPŠTINE SRBIJE O KONSTITUISANJU ANTIFAŠISTIČKE SKUPŠTINE NARODNOG OSLOBOĐENJA SRBIJE KAO VRHOVNOG ZAKONODAVNOG I IZVRŠNOG ORGANA DRŽAVNE VLASTI I DEMOKRATSKE SRBIJE, 11. novembra 1944.
Tri lista hartije, formata A-4.
Arhiv Srbije.
106. ČLANOVI PRVE NARODNE VLADE DEMOKRATSKE FEDERALNE SRBIJE, 9. aprila 1945. u Beogradu.
Snimak iz knjige V. Strugar: »Jugoslavija u ratu 1941—1945«, BIGZ, Beograd, 1975.
Arhiv Jugoslavije, Biblioteka K-III-398.

107. Zakon o narodnoj vladi Slovenije, 5. maja 1945 (prva strana)
107. ZAKON O NARODNI VLADI SLOVENIJE, 5. maj 1945.
- Zakon je donelo Predsedstvo Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta na zasedanju u Ajdovščini. Potpis sekretara i predsednika SNOS-a.
- Dva lista hartije, formata A-4.
- Arhiv Slovenije, Slovenski narodnoosvobodilni svet.
108. ČLANOVI PRVE NARODNE VLADE DEMOKRATSKE FEDERALNE SLOVENIJE, 5. maja 1945, u Ajdovščini.
- Snimak iz knjige »Rat i revolucija naroda Jugoslavije 1941—1945«. Izdanje NIP »Mladost«, Beograd, (1961).
- Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, f-4.
109. POLITIČKA KARTA SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE.
- Snimak iz »Male enciklopedije«, tom II, »Prosveta«, Beograd, 1978.
- Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, E-III-28.
111. Uputstvo o osnovnim načelima za obrazovanje vlada federalnih jedinica Demokratske Federativne Jugoslavije, 5. april 1945 (prva strana)
110. PRIVREMENA VLADA DEMOKRATSKE FEDERATIVNE JUGOSLAVIJE, 7. marta 1945. u Beogradu.
- Privremena vlada DFJ pod predsedništvom J. B. Tita, obrazovana je u Beogradu, 7. marta 1945. od NKOJ-a i izbegličke vlade, nakon sporazuma.
- Snimak iz knjige »Rat i revolucija naroda Jugoslavije 1941—1945«. Izdanje NIP »Mladost«, Beograd, (1961).
- Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, f-4.
111. UPUTSTVO O OSNOVNIM NAČELIMA ZA OBRAZOVANJE VLADA FEDERALNIH JEDINICA DEMOKRATSKE FEDERATIVNE JUGOSLAVIJE od 5. aprila 1945. Potpisi predsednika i sekretara Predsedništva AVNOJ-a.
- Posle donošenja ovog Uputstva, sve federalne jedinice DFJ obrazovale su narodne vlade, u periodu od 7. aprila do 7. maja 1945.
- Tri lista hartije, formata A-4.
- Institut za proučavanje istorije Crne Gore.

ПРЕДСЕДНИШТВО
АНТИФАШИСТИЧКОГ ВЕЋА
НАРОДНОГ ОСЛОБОЂЕЊА ЈУГОСЛАВИЈЕ
— Општа народна конференција —
Бр. 259/Р
14 августа 1945 год.
Београд

Председништво Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије предлаже Већу следећу

РЕЗОЛУЦИЈУ

Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије одлучује да се од данас назива Привремена Народна окупациона Демократске Федеративне Југославије и да у своје садашњем проширеном саставу продужи рад под тим именом.

10 августа 1945 године у Београду .

Председништво Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије

ОБЈАВЉЕНО

M. Petrović

ПРЕДСЕДНИК

S. U. Todor

112. Predsednik Privremene vlade DFJ Josip Broz Tito govori na III zasedanju AVNOJ-a u Beogradu, 8. avgusta 1945.
112. PREDSEDNIK PRIVREMENE VLADE DFJ JOSIP BROZ TITO GOVORI NA TREĆEM ZASEDANJU AVNOJ-a, avgust 1945, u Beogradu.
Treće zasedanje AVNOJ-a je počelo 7. avgusta 1945. u Beogradu, a 10. avgusta 1945. AVNOJ je pretvoren u Privremenu narodnu skupštinu.
Snimak iz knjige »Četrdeset godina na čelu Saveza komunista Jugoslavije 1937—1977«. Izdanje: Udruženji izdavači, Beograd, 1977.
Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, K-III-412.
113. PREDLOG REZOLUCIJE O PRETVARANJU AVNOJ-a U PRIVREMENU NARODNU SKUPŠTINU, od 10. avgusta 1945 (na Trećem zasedanju AVNOJ-a). Potpisi predsednika i sekretara Predsedništva AVNOJ-a.
Jedan list hartije, formata A-4. Ćirilica.
Arhiv Jugoslavije, Prezidijum Narodne skupštine FNRJ, 1-16-45.
113. Predlog Rezolucije Predsedništva AVNOJ-a o pretvaranju AVNOJ-a u Privremenu Narodnu Skupštinu DFJ, 10. avgusta 1945.
114. ZAKON O IZBORU NARODNIH POSLANIKA ZA USTAVOTVORNU SKUPŠTINU (SKUPŠTINU NARODA I SAVEZNU SKUPŠTINU) od 22. avgusta 1945.
Zakone je donela Privremena narodna skupština u Beogradu, na četiri jezika (srpskom, hrvatskom, slovenačkom i makedonskom). Zakon je overen potpisom predsednika i sekretara Privremene narodne skupštine i visećim pečatom od crvenog voska, sa utisnutim grbom DFJ i natpisom PRIVREMENA NARODNA SKUPŠTINA DFJ.
Arhiv Jugoslavije, Prezidijum Narodne skupštine FNRJ, 101-525-45.
115. DEKLARACIJA O PROGLASENJU FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE, KOJU JE USVOJILA SAVEZNA SKUPŠTINA USTAVOTVORNE SKUPŠTINE, 29. novembra 1945.
Potpisi predsednika Savezne skupštine, predsednika Privremene vlade DFJ i svih poslanika Savezne skup-

ПРЕДПИСА НАРДНЕ СОВЕТНЕ
ДИМАРТОКЕ ФЕДЕРАТИВНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

На основу члана 2 Статута од 30. новембра 1945. године о Брзопходном законодавном и извршном народном претставничком телу Југославије, као привременом органу власти на родни избори у Југославији и на основу Резолуције од 10. августа 1946. године о промени назива Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије у Димартоку народну скупштину Демократске Федеративне Југославије, а на предлог Министра за Конституцију, Предписана народна скупштине Демократске Федеративне Југославије доноси

З А К О Н

О
ИЗБОРУ НАРОДНИХ ПОСЛАНИКА ЗА КУТАНТОРСКУ СОВЕТНО
(САВЕЗНУ СОВЕТНУ И СОВЕТНУ НАРДА)

1

Опште одредбе

Члан 1

Избори народних посланика за Савезну скупштину и Скупштину народа Уставотворне скупштине врше се на издржавама овог Закона на основу самободог, општег, јавног и непосредног изборног права и по једном гласовању.

Члан 2

Избори народних посланика за све дане извршава се у целој држави истог дана и то у недељу.
Узак о редоследу избора доноси Претседништво Привремене издржавне скупштине Демократске Федеративне Југославије на предлог Претседника савезне владе Демократске Федеративне Југославије.
Узак ће се објавити у савезном "Службеном листу", а то извршава два месеца пре дана издржава за изборе.

Члан 3

Избори народних посланика за Савезну скупштину Уставотворне скупштине врше се у изборним срезовима и по изборним округима, изборни округи се поклапају с административним административним округима, у њима издваја где нема административних округа, одговарајуће изборне округе ће обрловати изборне округе свајаким појединим изборним срезовима.

Градони Београд, Загреб, Скопје, Лубљана и Сарајево чине засебне изборне округе.
Свој пословице за сваку државу одређује савезна изборна комисија према самосталном начелу степености установљеном у државним попису становништва 1941. године, тако да се на сваком "1.000 становника бери по један посланик".
Закон, Савезна изборна комисија утврђује свој пословице тако према броју становништва привремену појединим федералним јединицама, односно областима.

Поступак се одржава на пријаву на којој има или по службеној дужности.

Надлежни из родни срези суд дужни је по гласима из овог Закона хитно довести прекоду Блиског окончања поступка.
Према предлог народног представника судица може се уздржати важе нападеном вином суду у року од 8 дана по пријемку пресуде.

Члан 87

Све кривиче из овог Закона, које би се десиле до дана уочи избора или на сам дан избора, бирички ће одбор увести у овој везишак се означеном имену кривича.

Скупштина изборна комисија постој ваљати свој рад, извршава све све кривиче из ваљатишак биричког одбора и доставити их нападеном народном срезику суду ради покретана кривичног поступка.

XIV

Закључне одредбе

Члан 88

Против неправилности у току избора као и против решења изборних комисија сваки бирич, политички странка и друштвено организација имају право жалбе на Уставотворну скупштину. Жалбе се упућују преко Савезне изборне комисије.

Члан 89

Све издржаве, кандидатске листе, жалбе и други поднесци по овом Закону као и све решења изборних судова у смислу овог Закона обавезујуће су свих државних твара.

Члан 90

Овлашћује се Министар на Конституцију да издаје обавезне упутства за пријемку овог Закона.

Члан 91

Овој Закону ступа на снагу кад се објави у "Службеном листу".
У Београду, 22 августа 1946.

ПРЕДСЕДНИШТВО
ПРЕДПИСА НАРДНЕ СОВЕТНЕ
ДИМАРТОКЕ ФЕДЕРАТИВНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Секретар,

M. Stojanović

Четрдани,

A. P. ...

114a. Zakon o izboru narodnih poslanika za Ustavotvornu skupštinu (Savezna skupština i Skupštinu naroda), 22. avgusta 1945 (prva strana)

114b. Zakon o izboru narodnih poslanika za Ustavotvornu skupštinu (Savezna skupština i Skupštinu naroda), 22. avgusta 1945 (posljednja strana)

116. J. B. Tito potpisuje predlog Deklaracije o proglašenju FNRJ Savezne skupštine Ustavotvorne skupštine, 29. novembra 1945.

štine Ustavotvorne skupštine. Deklaracija je overena vodenim, okruglim pečatom Savezne skupštine Ustavotvorne skupštine.

Deset listova hartije, formata A-4. Ćirilica.

Skupština SFRJ — dokumentacija.

116. JOSIP BROZ TITO POTPISUJE DEKLARACIJU O PROGLAŠENJU FNRJ, KOJU JE USVOJILA SAVEZNA SKUPŠTINA USTAVOTVORNE SKUPŠTINE, 29. novembra 1945, u Beogradu.

Fotonegativ 6×9. cm.

Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije, IV-5373.

117a. DEKLARACIJA O PROGLAŠENJU FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE, 29. novembra 1945.

Deklaracija je doneta na Prvoj sednici Ustavotvorne skupštine. Potpisi predsednika, podpredsednika i sekretara Skupštine naroda i Savezne skupštine Ustavotvorne skupštine. Deklaracija je overena vodenim okruglim pečatom Skupštine naroda i Savezne skupštine Ustavotvorne skupštine.

Tri lista hartije, formata A-3.

Jezik srpskohrvatski, ćirilica.

Arhiv Jugoslavije, Prezidijum Narodne skupštine FNRJ, 1-21-45.

117b. DEKLARACIJA O PROGLAŠENJU FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE, 29. novembra 1945.

Deklaracija je doneta na Prvoj sednici Ustavotvorne skupštine. Potpisi predsednika, podpredsednika i sekretara Skupštine naroda i Savezne skupštine Ustavotvorne skupštine. Deklaracija je overena vodenim okruglim pečatima Skupštine naroda i Savezne skupštine Ustavotvorne skupštine.

Dva lista hartije, formata A-3.

Jezik hrvatskosrpski.

Arhiv Jugoslavije, Prezidijum Narodne skupštine FNRJ, 1-21-45.

DEKLARACIJA O PROGLAŠENJU
FEDERATIVNE RANČONE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

Za dvadeset i dvije godine postojanja Jugoslavije prije rata
njeni narodi nisu mogli ostvariti svoje vjekovne težnje nacionalnu rav-
nopravnost i socijalnu pravdu. Umjesto da bude ostvareno njihovo bratsko
jedinstvo na temelju ravnopravnosti, manarodna vladavina jedne hegemoni-
stičke klase stvarala je među njima sve dublji jaz i međusobni raspor.

Takva politika usmjerenja pojedinih naroda i njihovog rasje-
dinjavanja, kao i brutalna politička i socijalna reakcija koju su prove-
dile reakcionarne klase sa monarhijom na čelu, oslabila je državu isus-
tra kao i prema vanjskom svijetu, što je dovelo do katastrofalnih posljedi-
ca u vrijeme najteže fašističkih sila na Jugoslaviju mjeseca travnja
1941. godine.

Za vrijeme travanjake najezde Njemačke i drugih fašističkih
sila na Jugoslaviju, Petar II. Karađorđević nije imao ni sposobnosti
ni volje da organizira otpor naroda protiv okupatora, već je pogledao
u inozemstvo a narode Jugoslavije prepustio njihovoj sudbini.

Svojin postupcima za vrijeme narodno-oslobodilačke borbe
Petar II. Karađorđević oslabio je otpor naroda prema okupatoru. On je
svim sredstvima pomagao izbjake koji su od 1941. godine neprekidno vo-
dili borbu protiv Narodno-oslobodilačke vojske, silazno protiv oslobodi-
lačkog pokreta naroda, i suradivali sa okupatorom.

Narodi Jugoslavije ustali su u borbu protiv fašističkih oku-
patora i domaćih izbjaka, čvrsto odlučivši da brane svoju nezavisnost
i slobodu i da doprinesu svoj ušao opšira naporima ujedinjenih naroda
protiv zajedničkog neprijatelja. U četirigodšnjoj borbi narodi Jugosla-
vije ostvarili su svoje čvrsto jedinstvo i bratstvo. Oni su krvlju i ži-
votima svojim najboljih sinova ne samo pobijedili okupatore i njihove
domaće suradnike, nego su uklonili sve ono što ih je u prošlosti ras-
dvojalo. Oni su čvrsto odlučili da stvore takav unutrašnji poredak koji
će im omogućiti miran razvitak i ostvarenje bolje i sređnije budućnosti.

Narodi Jugoslavije uvjerrili su se, kako u periodu od prvog
do drugog svjetskog rata, tako i u samom toku četirigodšnje oslobodilačke
borbe, da je monarhija bila najveća prepreka stvaranju nove Jugoslavije,
bratске i demokratske zajednice ravnopravnih naroda.

Oni su se uvjerrili da je monarhija glavni krivac i za sve
postupke manarodnih režima i prije rata kao i za ono što su naši narodi
morali podnijeti od domaćih izbjaka, koji su bili poangani od monar-
hije.

Na temelju toga i slobodno izračenom volji svih
naroda Jugoslavije, Ustavotvorne skupštine na zajedničkoj sjednici Sa-
vorne skupštine i Skupštine naroda odlučila je i odlučuje u ime naroda
i na temelju zakonitih silaka obaviti sljedeće:

I.

Demokratska Federativna Jugoslavija proglašuje se narodom
republikom pod imenom FEDERATIVNA RANČONA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA.

FEDERATIVNA RANČONA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA je savezna narodna
država republikanskog oblika, zajednica ravnopravnih naroda, koji su
slobodno izrazili svoju volju da ostanu ujedinjeni a Jugoslaviji.

II.

Sve one odluke donesene su u ime svih naroda Jugoslavije kći-
da monarhija a Jugoslaviji a Petar II. Karađorđević sa stjelom sinasti-
jom Karađorđevića ličava se svih prava koja su njema i sinastiji Ka-
rađorđevića pripadala.

Dana u Beogradu, Glavnom gradu
Federativne RANČONE Republike Jugoslavije
29. studenoga 1945. godine

PREDSJEDNIK
REPUBLICA RANČONE

Predsjednik

Josip Broz

Putpredsjednici

Kostas Lubinski
Tranogel

Josip Broz

Miroslav
Lejter

PREDSJEDNIK
SAVRNE RANČONE

Predsjednik

Stjepan

Putpredsjednici

V. Stanić
Lejter

Secretari

Arso

C. Janković

V. Stanić

117a. Deklaracija o
proglašenju Federativne
Narodne Republike
Jugoslavije,
29. novembra 1945
(prva strana)

117b. Deklaracija o
proglašenju Federativne
Narodne Republike
Jugoslavije,
29. novembra 1945
(poslednja strana)

117c. DEKLARACIJA O PROGLASITVI
FEDERATIVNE LJUDSKE REPUBLIKE
JUGOSLAVIJE, 29. novembra 1945.

Deklaracija je doneta na Prvoj sednici Ustavotvorne skupštine. Potpisi predsednika, podpredsednika i sekretara Skupština naroda i Savezne skupštine Ustavotvorne skupštine. Deklaracija je overena vodenim okruglim pečatima Skupštine naroda i Savezne skupštine Ustavotvorne skupštine.

Dva lista hartije, formata A-3.
Jezik slovenački, latinica.

Arhiv Jugoslavije, Prezidijum Narodne skupštine
FNRJ, 1-21-45.

117d. DEKLARACIJA NA PROGLASUENJETO NA
FEDERATIVNA NARODNA REPUBLIKA
JUGOSLAVIJA, 29. novembra 1945.

Deklaracija je doneta na Prvoj sednici Ustavotvorne skupštine. Potpisi predsednika, podpredsednika i sekretara Skupštine naroda i Savezne skupštine Ustavotvorne skupštine. Deklaracija je overena vodenim okruglim pečatima Skupštine naroda i Savezne skupštine Ustavotvorne skupštine.

Dva lista hartije, formata A-3.
Jezik makedonski, ćirilica.

Arhiv Jugoslavije, Prezidijum
Narodne skupštine FNRJ, 1-21-45.

118. Siniša Stanković čita
Deklaraciju o
proglašenju FNRJ na
prvoj sednici
Ustavotvorne skupštine,
29. novembar 1945.

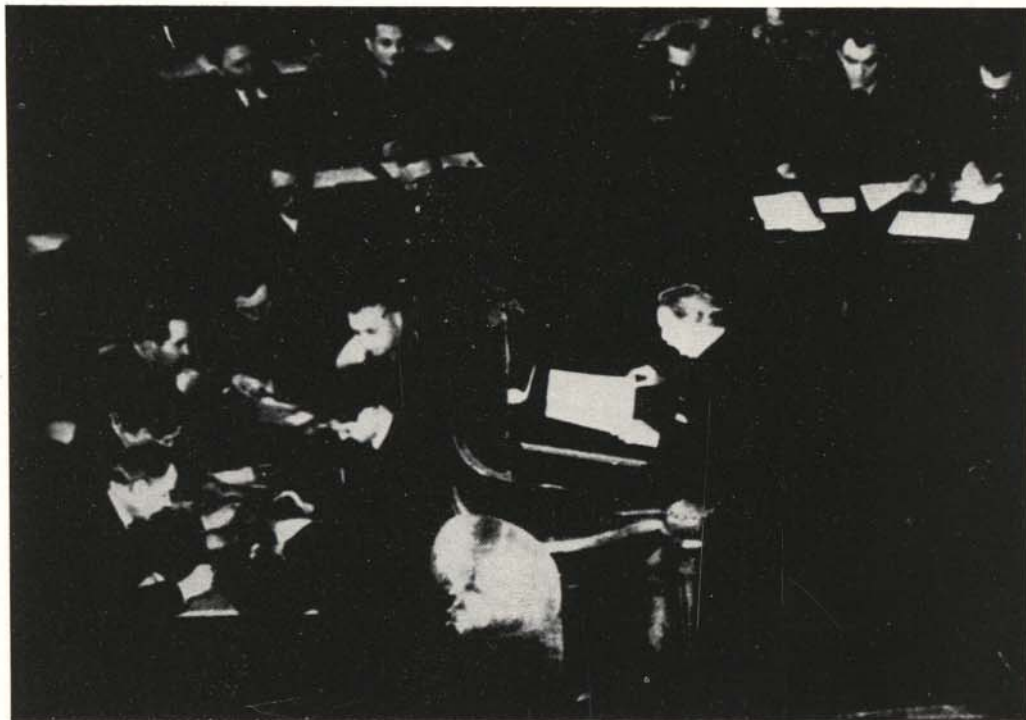
118. SINIŠA STANKOVIĆ ČITA DEKLARACIJU
O PROGLAŠENJU FEDERATIVNE NARODNE
REPUBLIKE JUGOSLAVIJE, 29. novembra 1945.
u Beogradu.

Deklaracija o proglašenju FNRJ je usvojena na Prvoj sednici Ustavotvorne skupštine.

Fotonegativ 6×9. cm.

Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije,
IV-5392.

119. JOSIP BROZ TITO GOVORI U
USTAVOTVORNOJ SKUPŠTINI FNRJ

ODLUKA

USTAVOTVORNE SKUPSTINE

FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

O PROGLASENJU

USTAVA

FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

Ustavotvorna skupština Federativne Narodne Republike Jugoslavije, kao vrhovni predstavnik narodnog suvereniteta i izraz jednodušne volje svih naroda Federativne Narodne Republike Jugoslavije, na zajedničkoj sjednici svojih domova, Savezne skupštine i Skupštine naroda,

o d l u č u j e :

da se Ustav Federativne Narodne Republike Jugoslavije, usvojen od Savezne skupštine i Skupštine naroda, proglasi i objavi narodima i građanima Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

USTAV

FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

PRVI DIO

OSNOVNA NACELA

GLAVA I

FEDERATIVNA NARODNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA

Član 1

Federativna Narodna Republika Jugoslavija je savezna narodna država republikanskog oblika, zajednica ravnopravnih naroda, koji su na temelju prava na samoopredjeljenje, uključujući pravo na odcepljenje, izrazili svoju volju da žive zajedno u federativnoj državi.

Član 2

Federativnu Narodnu Republiku Jugoslaviju sačinjavaju: Narodna Republika Srbija, Narodna Republika Hrvatska, Narodna Republika Slovenija, Narodna Republika Bosna i Hercegovina, Narodna Republika Makedonija i Narodna Republika Crna Gora.

Narodna Republika Srbija ima u svom sastavu Autonomnu pokrajinu Vojvodinu i Autonomnu Kosovsko-Metohijsku oblast.

Član 3

Državni grb Federativne Narodne Republike Jugoslavije predstavlja polje okruženo žitnim klasjem. Klasje je dojče povezano trakom na kojoj je ispisan datum 29-XI-1943. Između vrhova klasja je petokraka zvijezda. U sred polja nalazi se pet buktnja koso položenih čiji se plamenvi spajaju u jedan plamen.

Član 4

Državna zastava Federativne Narodne Republike Jugoslavije sastoji se iz tri boje: plave, bijele i crvene, sa crvenim petokrakom zvijezdom u sredini. Odnos

120. Moša Pijade čiti predlog Ustava FNRJ u Ustavotvornoj skupštini 31. januara 1946.

PRILIKOM DONOŠENJA USTAVA FNRJ,
31. januara 1946. u Beogradu.

Snimak iz knjige »Četrdeset godina na čelu Saveza komunista Jugoslavije 1937—1977«. Izdaje: Udru-
ženi izdavači, Beograd, 1977.
Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, K-III-412.

120. MOŠA PIJADE ČITA PREDLOG USTAVA
FNRJ U USTAVOTVORNOJ SKUPŠTINI,
31. januara 1946. u Beogradu.

Fotonegativ 6×9 cm.

Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije,
IV-594.

121a. USTAV FEDERATIVNE NARODNE
REPUBLIKE JUGOSLAVIJE OD 31. januara
1946.

Brošura, formata 24×34 cm.
Jezik hrvatskosrpski.

Arhiv Jugoslavije, Prezidijum Narodne skupštine
FNRJ, 7-102-46.

121a. Odluka Ustavotvorne
skupštine FNRJ o
proglašenju Ustava
FNRJ, 31. januara 1946
(prva strana)

121b. USTAV FEDERATIVNE NARODNE
REPUBLIKE JUGOSLAVIJE OD 31. januara
1946.

Brošura, formata 24×34 cm.
Jezik hrvatskosrpski.

Arhiv Jugoslavije, Prezidijum Narodne skupštine
FNRJ, 7-102-46.

121b. Ustav FNRJ, od
31. januara 1946
(prva strana)

121c. USTAV FEDERATIVNE LJUDSKE
REPUBLIKE JUGOSLAVIJE OD 31. januara
1946.

Brošura, formata 24×34 cm.
Jezik slovenački.

Arhiv Jugoslavije, Prezidijum Narodne skupštine
FNRJ, 7-102-46.

UPUŠTVO

o osnivanju i radu radničkih saveta državnih privrednih preduzeća

I. Obrazovanje i zadaci radničkog saveta

1/ U cilju punog ostvarenja ustavnog načela o neposrednom učešću radnika u upravljanju privredom i u vršenju privredne kontrole, kao i u cilju što aktivnijeg angažovanja radnika u borbi za izvršenje planiranih sadržaja, u državnim privrednim preduzećima osnivaju se radnički saveti.

Pravilnom organizacijom i radom radničkih saveta pruža se pomoć radnicima, da dođu ne samo jasnijem vidu rad i probleme preduzeća, nego im se pruži pomoć neposrednog uticaja kako na probleme proizvodnje, tako i na probleme samog upravljanja preduzećem. Na taj način radnici će sticati ogromna iskustva i pružiti im se sve mogućnosti da se iz redova radnika još više i brže razvija kadar rukovodilaca preduzeća.

2/ Zadatak je radničkog saveta da aktivno učestvuje u rešavanju svih najvažnijih pitanja preduzeća, da stalno prati rad i povećanje unapređenja proizvodnje i rada u preduzeću.

Obrazovanje radničkih saveta ne umanjuje značaj direktora u rukovodjenju preduzećem. Ovlašćenje, dužnosti i odgovornosti direktora preduzeća u pogledu neposrednog rukovodjenja radom preduzeća nikoliko se ne menjaju obrazovanjem radničkih saveta.

Inte tako obrazovanjem radničkih saveta ne menja se niti umanjuje zadatak sindikalne podružnice koja i nadalje ostaje rukovodilac socijalističkog takmičenja i mobilizator radničke klase u cilju izvršenja i prenosnja planiranih sadržaja.

3/ Radnički savet će naročito:

- razmatrati predlog privrednog plana preduzeća, razmatrati radu osnovnog plana preduzeća na pojedine pogone kao i osnovnog plana izgradnje objekata društvenog standarda i dati o tome svoje mišljenje;

- razmatrati predlog pravila o radnom redu u preduzeću i dati svoje prijedloge;

- predlagati mere za unapređenje proizvodnje, racionalizaciju proizvodnje, povećanje produktivnosti rada, smanjenje proizvodnih troškova, poboljšanje kvaliteta proizvodnje, ispunjenje proizvodnih obavezanih preduzeća, sprovođenje štednje, smanjenje otpadaka;

- predlagati mere za bolju organizaciju rada preduzeća, za iskoriscavanje i otklanjanje tehničkih i administrativnih nedostataka;

Članovi saveta su dužni da prisustvuju sednicama i da vrše ostale dužnosti koje im odredi savet.

Članovi radničkog saveta sa svoj rad u savetu ne primaaju naknadu.

16/ Članovi radničkog saveta preko proizvodnih savetovanja u svojim odeljenjima a u važnijim slučajevima i preko konferencija članova upoznaću sve članove kolektiva o radu saveta i o njegovim odlukama donesenim na svakoj pojedinoj sednici.

PRESDNIK
SAVETA SINDIKATA JUGOSLAVIJE

PRESDNIK
SAVETA PLANERSKE KOMISIJE I
PRESDNIK PRIVREDNOG SAVETA
VLADE FNRJ

/Djuro Saladj/

/Boris Kiciric/

PIŠTA
OPŠTINA BEOGRAD
PIŠTARSKA CESTA 1
BEOGRAD

122. Delegati glasaju
na V kongresu KPJ,
juna 1948.

121d. USTAV NA FEDERATIVNA NARODNA
REPUBLIKA JUGOSLAVIJA OD 31. januara
1946.

Brošura, formata 24×34 cm.
Jezik makedonski, ćirilica.

Arhiv Jugoslavije, Prezidijum Narodne skupštine
FNRJ, 7-102-46.

122. ZA VREME RADA PETOG KONGRESA
KOMUNISTIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE,
21—29. juli 1948, u Beogradu.

Peti kongres KPJ doneo je značajne zaključke o daljem
društvenom razvitku FNRJ.

Fotonegativ 6×9 cm.

Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije,
IV-2479.

123. UPUTSTVO O OSNIVANJU I RADU
RADNIČKIH SAVETA DRŽAVNIH
PRIVREDNIH PREDUZEĆA, 23. decembar 1949.

Prvi akt o samoupravljanju. Na osnovu njega stvoreni
su prvi radnički saveti u zemlji.

Dva lista hartije, formata A-4.

Arhiv Jugoslavije, Privredni savet vlade FNRJ.

123a. Uputstvo o osnivanju
i radu radničkih saveta
državnih privrednih
preduzeća,
23. decembra 1949
(prva strana)

123b. Uputstvo o osnivanju
i radu radničkih saveta
državnih privrednih
preduzeća,
23. decembra 1949
(posljednja strana)

124. PRVI RADNIČKI SAVET, 29. decembar 1949,
izabran u »Prvoborc« u Solinu.

Fotonegativ 6×9 cm.

Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije,
IV-110702.

125. USVAJANJE OSNOVNOG ZAKONA O
UPRAVLJANJU DRŽAVNIM PRIVREDNIM
PREDUZEĆIMA I VIŠIM PRIVREDNIM
UDRUŽENJIMA OD STRANE RADNIH
KOLEKTIVA, 27. juna 1950. u Beogradu.

Fotonegativ 6×9 cm.

Muzej revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije,
IV-6972.

У циљу постојаног остварења управљања државним привредним предузећима и њиховим привредним удружењима од стране радних колектива према социјалистичком начелу да друштвеног произвођача и њихову управу изабере само производачи; у циљу даљег развоја демократског начела народног самоуправљања; Народна скупштина Федеративне Народне Републике Југославије доноси

**ОСНОВНИ ЗАКОН
О УПРАВАЊУ ДРЖАВНИМ ПРИВРЕДНИМ ПРЕДУЗЕЊИМА И ЊИХОВИМ ПРИВРЕДНИМ УДРУЖЕЊИМА ОД СТРАНЕ РАДНИХ КОЛЕКТИВА**

И. ОСНОВНА НАЧЕЛА

Члан 1

Забрицања, вулканања, енергетичка, транспортна, трговинска, металуршка, шумска, комунална и друга државна привредна предузећа, као и општенародним интересима, у њихово друштвено заједнице управљају радни колективи у складу државног привредног плана, а на основу права и дужности утврђених законима и другим правним прописима.

Радни колективи остварују своје управљање преко радничких савета и управних одбора предузећа и радничких савета и управних одбора радних привредних удружења, у којима је укључена само привредних предузећа.

Члан 2

Раднички савет предузећа и раднички савет више привредних удружења бирају и разрешају радни колективи. У њима предузећа као радни колектив сачињава раднички савет.

Члан 3

Раднички савет бира се на годишњи дан. Раднички савет као и поједини његови чланови могу бити опозвани и пре којег времена за које су изабрани.

Члан 4

Раднички савет, као претставник радног колектива, бира и разрешава управни одбор и њиме друга правна одређења законима.

Члан 5

Управни одбор управља привредним предузећем односно њиме привредним удружењем и одговоран за свој рад радничком савету и изабраним државним органима, а управни одбор предузећа и управни одбор више привредних удружења.

Согласно својој одговорности управни одбор ради на основу закона и других правних прописа, на основу закључака свог радничког савета, као и наређења и упутства извршних државних органа, односно извршних савета изабраних удружења, заводских

О Д Л У К А

о проглашењу

УСТАВНОГ ЗАКОНА О ОСНОВАМА ДРУШТВЕНОГ И ПОЛИТИЧКОГ УРЕЂЕЊА ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ И САСВЕНИХ ОРГАНА ВЛАСТИ

На основу члана 72 Устава Федеративне Народне Републике Југославије од 31. јануара 1946. године, Народна скупштина Федеративне Народне Републике Југославије, на заједничкој седници Савезног већа и Већа народа, одржаној 13. јануара 1963. године, доноси:

О Д Л У К У

Проглашава се и ступа на снагу Уставни закон о основима друштвеног и политичког уређења Федеративне Народне Републике Југославије и савезних органа власти, усвојен од Савезног већа и Већа народа на њиховим седницама од 13. јануара 1963. године.

Да би се уставни закон додео у складу с променама оствареним у основима друштвеног и политичког уређења земље, Народна скупштина Федеративне Народне Републике Југославије доноси:

УСТАВНИ ЗАКОН

О ОСНОВАМА ДРУШТВЕНОГ И ПОЛИТИЧКОГ УРЕЂЕЊА ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ И САСВЕНИХ ОРГАНА ВЛАСТИ

1. ФЕДЕРАТИВНА НАРОДНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

Члан 1

Федеративна Народна Република Југославија је социјалистичка демократска савезна држава суверених и равноправних народа.

Члан 2

Сва власт у Федеративној Народној Републици Југославији припада радном народу.

Радни народ врши власт и управља друштвеним пословима преко својих претставника у народним одборима и народним скупштинама, у радничким саветима и у другим самоуправним органима, као и

125. Usvajanje Osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva u Saveznoj narodnoj skupštini, 27. juna 1950.
126. OSNOVNI ZAKON O UPRAVLJANJU DRŽAVNIM PRIVREDNIM PREDUZEĆIMA I VIŠIM PRIVREDNIM UDRUŽENJIMA OD STRANE RADNIH KOLEKTIVA, 27. juni 1950, kojim je ozvaničen društveni razvoj Jugoslavije, zasnovan na samoupravljanju.
- Hartija, formata A-4.
- Arhiv Jugoslavije, Prezidijum Narodne skupštine FNRJ, 9-155-50.
127. JOSIP BROZ TITO GOVORI NA ŠESTOM KONGRESU KPJ (SKJ), 2. novembra 1952, u Zagrebu.
- Fotonegativ 6×9 cm.
- Tanjug, Fotodokumentacija, 04588/3.
128. EDVARD KARDELJ I MOSA PIJADE U NARODNOJ SKUPŠTINI PRILIKOM DONOŠENJA USTAVNOG ZAKONA, 13. januara 1953, u Beogradu.
- Narodna skupština FNRJ donela je Ustavni zakon o osnovama društvenog i političkog uređenja FNRJ i saveznim organima vlasti. Ovim Ustavnim zakonom izvršena je promena nekih odredbi Ustava FNRJ iz 1946.
- Fotonegativ 6×9 cm.
- Tanjug, Fotodokumentacija, 04715/66.
129. Ustavni zakon o osnovama društvenog i političkog uređenja FNRJ i saveznim organima vlasti, 13. januara 1953 (prva strana)
129. USTAVNI ZAKON O OSNOVAMA DRUŠTVENOG I POLITIČKOG UREĐENJA FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE I SAVEZNIM ORGANIMA VLASTI, 13. januar 1953.
- Ustavni zakon sankcionisao je promene u FNRJ nastale uvođenjem samoupravljanja počev od 1950.
- Hartija, formata A-4.
- Skupština SFRJ — dokumentacija.

JA
JOSIP BROZ
ZAKLINJEM SE SVOJOM ČAŠĆU
I ČAŠĆU RADNOG NARODA JUGOSLAVIJE
DA ĆU SVE DUŽNOSTI
PRESEDNIKA REPUBLIKE
IZVRŠAVATI PREDANO I VERNO,
DA ĆU SE PRIDRŽAVATI USTAVA I ZAKONA
I DRUGIH ODLUKA NARODNE SKUPŠTINE
DA ĆU ČUVATI I BRANITI
SUVERENITET I DOSTOJANSTVO
FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE
I DA ĆU SVE SVOJE SNAGE ZALAGATI
ZA DALJI NAPREDAK I PROCVAT
SLOBODNE I RAVNOPRAVNE
SOCIJALISTIČKE ZAJEDNICE
NAŠIH NARODA.

DANA 14 JANUARA 1953 GODINE
U BEOGRADU

PRESEDNIK SAVEZNOG VEĆA

PRESEDNIK REPUBLIKE

PRESEDNIK VEĆA NARODA

131. Svečana izjava Josipa Broza Tita povodom izbora za prvog predsednika Republike, 14. januar 1953.
130. SVEČANA IZJAVA JOSIPA BROZA TITA POVODOM IZBORA ZA PRVOG PREDSEDNIKA REPUBLIKE, 14. januara 1953, u Beogradu.
Potpis predsednika Republike, predsednika Saveznog veća i predsednika Veća naroda Narodne skupštine FNRJ.
Pergament, formata 34×24 cm.
Skupština SFRJ — dokumentacija.
131. PORTRET JOSIPA BROZA TITA.
Reprodukcija crteža B. Jakca, rađenog u Jajcu 1943, crvenom kredom.
Muzej Drugog zasedanja AVNOJ-a, Jajce.
132. IZVEŠTAJ EDVARDA KARDELJA O UTVRĐIVANJU PREDLOGA USTAVA SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE, 20. mart 1963.
Jedan list hartije, formata A-4.
Muzej revolucije Bosne i Hercegovine.
133. Edvard Kardelj obrazlaže predlog Ustava FNRJ pred Saveznom narodnom skupštinom, 7. aprila 1963.
133. EDVARD KARDELJ OBRAZLAŽE PREDLOG USTAVA SFRJ U SAVEZNOJ NARODNOJ SKUPŠTINI, 7. aprila 1963, u Beogradu.
Fotonegativ 6×9 cm.
Tanjug, Fotodokumentacija, 12521/27.
134. ODLUKA O PROGLAŠENJU USTAVA SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE, 7. april 1963.
Jedan list hartije, formata A-4.
Skupština SFRJ — dokumentacija.
135. USTAV SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE, 7. april 1963.
Hartija, formata A-4.
Skupština SFRJ — dokumentacija.

134. Odluka o proglašenju
Ustava SFRJ, 7. aprila
1963.

135. Ustav Socijalističke
Federativne Republike
Jugoslavije, od
7. aprila 1963 (prva
strana)

Na osnovu člana 214. stav 4. Ustava Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, Savezna skupština na sednici Saveznog veća od 18. aprila 1967. godine, donela je

O D I U K U

O PROGLAŠENJU USTAVNIH AMANDMANA

Prolašavaju se Ustavni amandmani koje je usvojila Savezna skupština na sednici Veća naroda od 6. aprila 1967. godine i na sednici Saveznog veća od 7. aprila 1967. godine, a sa kojima se saglasilo: Privredno veće na sednici od 14. aprila 1967. godine, Prosvetno-kulturno veće na sednici od 17. aprila 1967. godine, Socijalno-zdravstveno veće na sednici od 14. aprila 1967. godine i Organizaciono-političko veće na sednici od 14. aprila 1967. godine.

SAVEZNA SKUPŠTINA

AS br. 761
19. aprila 1967. godine
B e o g r a d

PREDSEDNIK
SAVEZNE SKUPŠTINE

Marković

PREDSEDNIK
SAVEZNOG VEĆA

Muhović

Pošto su ispunjeni uslovi iz čl. 212, 213. i 214. Ustava Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, Savezna skupština, na osnovu člana 214. stav 4. Ustava Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i Ustavnog amandmana I tačka 3. stav 1. na zajedničkoj sednici Saveznog veća i Veća naroda od 26. decembra 1968. godine, donosi

O D L U K U

O PROGLAŠENJU USTAVNIH AMANDMANA

Prolašavaju se Ustavni amandmani koje je usvojila Savezna skupština, na sednici Veća naroda od 16. decembra 1968. godine i na sednici Saveznog veća od 16. decembra 1968. godine.

SAVEZNA SKUPŠTINA

AS br. 1121
29. decembra 1968. godine
B e o g r a d

PREDSEDNIK
SAVEZNE SKUPŠTINE

Marković

PREDSEDNIK
VEĆA NARODA

Vida Tomović

PREDSEDNIK
SAVEZNOG VEĆA

Marković

138. Usvajanje Ustavnih amandmana I—VI u
138. Veću naroda Savezne narodne skupštine, 6. aprila 1967.
136. SA OSMOG KONGRESA SAVEZA KOMUNISTA JUGOSLAVIJE, 7—13. decembar 1964, u Beogradu.
Fotonegativ 6×9 cm.
Tanjug, Fotodokumentacija, 15140/238.
137. REZOLUCIJA OSMOG KONGRESA SAVEZA KOMUNISTA JUGOSLAVIJE, 13. decembar 1964.
Knjiga »Osmi kongres Saveza komunista Jugoslavije«, Beograd, 1964.
Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, K-II-1385.
138. VEĆE NARODA SAVEZNE SKUPŠTINE USVAJA USTAVNE AMANDMAJE, 6. aprila 1967.
Veće naroda je usvojilo Ustavne amandmane I—VI na Ustav SFRJ iz 1963.
Fotonegativ 6×9 cm.
Tanjug, Fotodokumentacija, 18035/9.
139. ODLUKA O PROGLAŠENJU USTAVNIH AMANDMANA I—VI, od 19. aprila 1967.
142. Odluka o proglašenju Ustavnih amandmana VII—XIX, od 26. decembra 1968.
139. ODLUKA O PROGLAŠENJU USTAVNIH AMANDMANA I—IV USTAVA SFRJ IZ 1963, 19. april 1967.
Jedan list hartije, formata A-4.
Skupština SFRJ — dokumentacija.
140. USTAVNI AMANDMANI I—VI OD 19. aprila 1967.
Ustavnim amandmanima I—VI započela je reforma federacije i čitav niz drugih društvenih reformi u zemlji.
Pet listova hartije, formata A-4.
Skupština SFRJ — dokumentacija.
141. SMERNICE O NAJVAŽNIJIM ZADACIMA SAVEZA KOMUNISTA U RAZVIJANJU SISTEMA DRUŠTVENO-EKONOMSKIH I POLITIČKIH ODNOSA, 20. maj 1968.
Smernice su donete na zajedničkoj sednici Predsedništva i Izvršnog komiteta CK SKJ. U njima se traži na-

146. Sa IX kongresa SKJ,
11—15. marta 1969.

stavak procesa društvenih promena u SFRJ. Na osnovu idejno-političkih smernica nastavljene su dalje ustavne promene.

»Komunist« od 20. juna 1968.

Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, f-7.

142. ODLUKA O PROGLAŠENJU USTAVNIH
AMANDMANA VII—XIX NA USTAV SFRJ
iz 1963. OD 26. decembra 1968.

Hartija, formata A-4.

Skupština SFRJ — dokumentacija.

143. USTAVNI AMANDMANI VII—XIX OD
26. decembra 1968.

Ustavni amandmani VII—XIX ozvaničili su promene u federaciji. SAP Vojvodina i SAP Kosovo postali su konstitutivni elementi federacije u sastavu SR Srbije.

Hartija, formata A-4.

Skupština SFRJ — dokumentacija.

144. ODLUKA O PROGLAŠENJU PRVOG
USTAVNOG ZAKONA SOCIJALISTIČKE
AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE,
21. februar 1969.

Jedan list hartije, formata A-4.

Skupština SAP Vojvodine.

145. ODLUKA O PROGLAŠENJU PRVOG
USTAVNOG ZAKONA SOCIJALISTIČKE
AUTONOMNE POKRAJINE KOSOVA,
24. februar 1969.

Formata A-4.

Skupština SAP Kosova.

146. SA DEVETOG KONGRESA SAVEZA
KOMUNISTA JUGOSLAVIJE, 11—15. marta
1969, u Beogradu.

Deveti kongres SKJ doneo je značajne zaključke o daljem društvenom razvoju SFRJ.

Fotonegativ 6×9 cm.

Tanjug, Fotodokumentacija, 20335/55.

147. Predsednik SKJ Josip
Broz Tito govori na
I konferenciji SKJ,
29. oktobra 1970.

Pošto su ispunjeni uslovi iz Ustavnog amandmana XII,
Veće naroda, na osnovu Ustavnog amandmana XII tačka 3, na sed-
nici od 30. juna 1971. godine, donosi

O D L U K U

O PROGLAŠENJU USTAVNIH AMANDMANA

Prolašavaju se Ustavni amandmani XX do XLII, koje je
usvojila Savezna skupština, na sednici Veća naroda od 30. juna
1971. godine, na sednici Privrednog veća od 30. juna 1971. godi-
ne, na sednici Prosvetno-kulturnog veća od 30. juna 1971. godine,
na sednici Socijalno-zdravstvenog veća od 30. juna 1971. godine i
na sednici Društveno-političkog veća od 30. juna 1971. godine.

VEĆE NARODA

AS br. 329
30. juna 1971. godine
Beograd

PREDSEDNIK
VEĆA NARODA

Stjepan

151. Odluka o proglašenju Ustavnih amandmana XX—XLII, od 30. juna 1971.
147. PREDSEDNIK SKJ JOSIP BROZ TITO GOVORI NA PRVOJ KONFERENCIJI SKJ, 29. oktobra 1970, u Beogradu.
Zgrada Skupštine SFRJ. Fotonegativ 6×9 cm.
Tanjug, Fotodokumentacija, 22152/9.
148. ZAKLJUČCI PRVE KONFERENCIJE SKJ O AKTUELNOJ POLITIČKOJ SITUACIJI I ZADACIMA SAVEZA KOMUNISTA JUGOSLAVIJE, 31. oktobar 1970.
»Komunist«, 5. novembar 1970.
Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, f-4.
149. PORTRET EDVARDA KARDELJA. Na Kočevskom rogu, 1944. Rad B. Jakca. Visoka jetkanica, format 100×150 mm.
Svojina: Božidar Jakac, Ljubljana.
150. REFERAT E. KARDELJA »O USTAVNIM PROMENAMA«, 2. mart 1971, DONET NA 16. sednici Predsedništva SKJ.
»Borba«, 3. mart 1971.
Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, f-11.
151. ODLUKA O PROGLAŠENJU USTAVNIH AMANDMANA XX—XLII NA USTAV SFRJ IZ 1963, 30. juni 1971.
Hartija, formata A-4.
Skupština SFRJ — dokumentacija.
152. USTAVNI AMANDMANI XX—XLII, 30. juni 1971.
Ustavnim amandmanima XX-XLII menjaju se neke odredbe Ustava SFRJ iz 1963. i Ustavnih amandmana iz 1967. i 1968. Ustavnim amandmanima XX—XLII završava se niz ustavnih promena, poznatih kao društvena reforma, započetih još 1967.
Hartija, formata A-4.
Skupština SFRJ — dokumentacija.
153. Predsednik SKJ Josip Broz Tito govori na II konferenciji SKJ, 25. januara 1972.

Na osnovu Ustavnog amandmana XII tačka 3. i Ustavnog amandmana XXXII tačka 3. stav 3. Veće naroda Savezne skupštine, na sednici od 21. februara 1974. godine, donosi

**ODLUKU
O PROGLAŠENJU USTAVA SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE**

Proglašava se Ustav Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, koji je usvojila Savezna skupština, na sednici Veća naroda od 22. januara 1974. godine, na sednici Privrednog veća od 31. januara 1974. godine, na sednici Prosvetno-kulturnog veća od 30. januara 1974. godine, na sednici Socijalno-zdravstvenog veća od 30. januara 1974. godine i sednici Društveno-političkog veća od 31. januara 1974. godine, a sa kojim su se saglasile skupštine socijalističkih republika i socijalističkih autonomnih pokrajina, i to: Skupština Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, na sednici od 13. februara 1974. godine; Saboranje Socijalističke Republike Makedonije, na sednici od 7. februara 1974. godine; Skupština Socijalističke Republike Slovenije, na sednici od 7. februara 1974. godine; Skupština Socijalističke Republike Srbije, na sednici od 13. februara 1974. godine; Skupština Socijalističke Autonomne Pokrajine Vojvodine, na sednici od 8. februara 1974. godine; Skupština Socijalističke Autonomne Pokrajine Kosovo, na sednici od 13. februara 1974. godine; Sabor Socijalističke Republike Hrvatske,

Izjavljujem da ću se boriti za zaštitu suverenosti, nezavisnosti i integriteta zemlje te za ostvarivanje vlasti radničke klase i svih radnih ljudi, da ću se zalagati za ostvarivanje bratstva i jedinstva i za ravnopravnost naroda i narodnosti, za razvoj socijalističkog samoupravnog društva i za ostvarivanje zajedničkih interesa radnih ljudi i građana Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije te da ću se pridržavati Ustava SFRJ i saveznih zakona te savjesno i odgovorno obavljati svoju dužnost.

Beograd, 16. maj 1974.

Predsjednik Republike

155. Usvajanje Ustava SFRJ, na sednici Veća naroda Savezne skupštine od 21. februara 1974.
153. PREDSEDNIK SKJ GOVORI NA DRUGOJ KONFERENCIJI SAVEZA KOMUNISTA JUGOSLAVIJE, 25. januara 1972, u Beogradu.
Fotonegativ 6×9 cm.
Tanjug, Fotodokumentacija, 23729/12.
154. AKCIONI PROGRAM DRUGE KONFERENCIJE SKJ, održane u Beogradu 25—27. januara 1972.
Akcionim programom istaknuti su jasni stavovi o društvenoj ulozi radničke klase i udruženog rada na sve društvene odnose i procese u SFRJ.
»Komunist«, 29. januar 1972.
Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, f.7.
155. VEĆE NARODA SAVEZNE SKUPŠTINE DONOSI USTAV SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE, 21. februara 1974. u Beogradu.
Fotonegativ 6×9 cm.
Tanjug, Fotodokumentacija, 25874/5.
156. ODLUKA O PROGLAŠENJU USTAVA SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE, 21. februar 1974.
Hartija, formata A-4.
Skupština SFRJ — dokumentacija.
158. Svečana izjava Josipa Broza Tita povodom izbora za doživotnog predsednika Republike, 16. maj 1974.
157. USTAV SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE od 21. februara 1974, KOJIM SU OBUHVACENE I SISTEMATIZOVANE SVE USTAVNE PROMENE OD 1967—1971.
Hartija, formata A-4. Latinica.
Skupština SFRJ — dokumentacija.
158. SVEČANA IZJAVA JOSIPA BROZA TITA POVODOM IZBORA ZA DOŽIVOTNOG PREDSEDNIKA REPUBLIKE, 16. maj 1974.
Jedan list pergamenta, u platinskim koricama sa rubinima, formata 24×34 cm.
Skupština SFRJ — dokumentacija.

159. Josip Broz Tito potpisuje svečanu izjavu, povodom proglašenja¹ (izbora) za doživotnog predsednika Republike, 16. maja 1974.
159. JOSIP BROZ TITO POTPISUJE SVEČANU IZJAVU POVODOM PROGLAŠENJA ZA DOŽIVOTNOG PREDSEDNIKA REPUBLIKE, 16. maja 1974. u Beogradu.
Fotonegativ 6×9 cm.
Tanjug, Fotodokumentacija, 26165/17.
160. REZOLUCIJA DESETOG KONGRESA SKJ O AKTUELNIM IDEJNO-POLITIČKIM ZADACIMA SAVEZA KOMUNISTA JUGOSLAVIJE O OSTVARIVANJU USTAVA SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE, 30. maj 1974.
»Deseti kongres Saveza komunista Jugoslavije. Dokumenti«. Izdaje »Komunist«, Beograd, (1974), 256 do 265.
Arhiv Jugoslavije, Biblioteka, K-II-1836.
161. USVAJANJE ZAKONA O UDRUŽENOM RADU, 25. novembar 1976, u Beogradu.
Zakon je usvojen na zajedničkoj sednici Veća republika i pokrajina i Saveznog veća Skupštine SFRJ.
Fotonegativ 6×9 cm.
Tanjug, Fotodokumentacija, L 5376/49.
161. Usvajanje Zakona o udruženom radu, 25. novembra 1976.
162. UKAZ O PROGLAŠENJU ZAKONA O UDRUŽENOM RADU, 25. novembar 1976.
Hartija, formata A-4.
Skupština SFRJ — dokumentacija.
163. ZAKON O UDRUŽENOM RADU, 25. novembar 1976.
Zakonom o udruženom radu, celokupni društveni odnosi u SFRJ zasnovani su na udruženom radu. SFRJ postaje »republika udruženog rada«.
Hartija, formata A-4.
Skupština SFRJ — dokumentacija.

Na osnovu člana 337, tačka 1. i stava Socijalističke
Federativne Republike Jugoslavije, izdajem

U K A Z
O PROGLAŠENJU ZAKONA O UDRUŽENOM RADU

Proglasava se Zakon o udruženom radu, koji je
usvojila Skupština SFRJ, na sednici Savetnog veća od 25. novem-
bra 1976. godine.

PH br. 528
25. novembra 1976. godine
B e o g r a d

PRESEDNIK REPUBLIKE

PRESEDNIK
SKUPŠTINE SFRJ

Z A K O N
O UDRUŽENOM RADU

Deo prvi
OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

Radnici u ostvarivanju svog vladajućeg položaja u
udruženom radu i društvu slobodno, neposredno i ravnopravno, u
odnosima samoupravne demokratske povezanosti, uzajamne zavisno-
sti, odgovornosti i solidarnosti i u odnosima ravnopravnosti naroda
i narodnosti, upravljaju svojim i ukupnim društvenim radom u osno-
vnoj i drugim organizacijama udruženog rada, drugim samoupravnim
organizacijama i zajednicama i u društvu u celini.

Socijalističkim samoupravnim društvima o-ekonomskim
odnosima u udruženom radu obezbeđuje se da radnici, na osnovu
prava rada društvenim sredstvima i jednakih prava, obaveza i od-
govornosti u pogledu sredstava za proizvodnju i drugih sredstava
društvene reprodukcije u društvenoj svojini, upravljaju u svom, za-
jedničkom i opštem društvenom interesu svojim radom, uslovima i
rezultatima svog rada.

U uređivanju opštih uslova rada i uskladjivanju, us-
meravanju i društvenom planiranju u udruženom radu, učestvuju ra-
dnici i putem svojih delegacija i delegata u skupštinama društveno-
političkih zajednica, u okviru njihovih ustavom i zakonom, odnosno
statutom utvrđenih prava i dužnosti.

162. Ukaz o proglašenju
Zakona o udruženom
radu, od 25. novembra
1976.

163. Zakon o udruženom
radu, od 26. novembra
1976 (prva strana)

164. Sa XI kongresa SKJ
u Beogradu,
20—23. juni 1978.

ПРЕДСЕДНИКУ СКУПШТИНЕ СФРЈ

БЕОГРАД

POLAZECI OD OPŠTEPRIVACENE INICIJATIVE O UNAPREĐENJU KOLEKTIVNOG RADA, ODLUČIVANJU I ODGOVORNOSTI, PREDSEDNİŠTVO SFRJ NA OSNOVU ČLANA 399 USTAVA SFRJ, NA SEDNICI OD 4. OKTOBRA 1979. GODINE ZAKLJUČILO JE DA SKUPŠTINI SFRJ PODNESE

PREDLOG

DA SE PRISTUPI PROMENI USTAVA SFRJ

I

DOSTIGNUTI STEPEN RAZVOJA SOCIJALISTIČKIM SAMOUPRAVNIM ODNOSA I DALJI RAZVOJ SOCIJALISTIČKE SAMOUPRAVNE DEMOKRATIJE, POSEBNO RAZVOJ DELEGATSKOG SISTEMA, OMOGUĆUJU I ZAHTEVAJU DA SE U SVIM SAMOUPRAVNIM ORGANIZACIJAMA, U ORGANIZACIJAMA DRUŠTVENO-POLITIČKIH ZAJEDNICA I U ORGANIZACIJAMA DRUŠTVENO-POLITIČKIH ORGANIZACIJA POTPUNIJE I DOSTIGNUTI OŠTAVARUJU NAČELA O KOLEKTIVNOM RADU, ODLUČIVANJU I ODGOVORNOSTI. U TOM CILJU, POTREBNO JE DA SE

3

POSTOJEĆA OSNOVNA NAČELA USTAVA SFRJ JE ODREDBE U NJEGOVOM NORMATIVNOM DELU, U SKLADU SA NAČELIMA KOLEKTIVNOG RADA, ODLUČIVANJA I ODGOVORNOSTI. MEĐUTIM, DOSADAŠNJA ISKUSTVA U PRIMENI TIH NAČELA U INTERESU DALJEG RAZVIJANJA KOLEKTIVNOG RADA, ODLUČIVANJA I ODGOVORNOSTI, UKAZUJU NA POTREBU PROMENE NEKIH KONKRETNIH ODREDBI U USTAVU SFRJ.

II

POLAZECI OD NAPRED NAVEDENIH NAČELNIH STAVOVA, A U CILJU DALJE DEMOKRATIZACIJE DRUŠTVENO-POLITIČKIH ODNOSA, POTPUNIJEG OSTVARIVANJA NAČELA O KOLEKTIVNOM RADU I JAČANJA ODGOVORNOSTI, PROMENE USTAVA SFRJ TREBA DA SE ODNOSI NA PITANJA ORGANIZACIJE I SASTAVA ORGANA, KAO I VREME TRAJANJA MANDATA PREDSEDNİKA, ODNOSNO PREDSEDAVAJUĆEG.

PREDSEDNİŠTVO SFRJ ISTICE DA ĆE TE PROMENE USTAVA SFRJ ZNAČAJNO DOPRINETI:

- DA SE POTPUNIJE OSTVARUJE USTAVOM UTVRĐJENI POLOŽAJ I ULOGA RADNIH LJUDI I NJIHOVIH SAMOUPRAVNIH ORGANIZACIJA I ZAJEDNICA U POLITIČKOM SISTEMU SOCIJALISTIČKOG SAMOUPRAVLJANJA I U SAMOUPRAVNOM DRUŠTVU U CELINI;

- DA SE DALJE RAZVIJE I POTPUNIJE OSTVARI SUŠTINA DELEGATSKOG SISTEMA, STVARANJE USLOVA ZA PUHO SAMOUPRAVNO I DEMOKRATSKO ODLUČIVANJE U SVIM INSTITUCIJAMA POLITIČKOG SISTEMA SOCIJALISTIČKOG SAMOUPRAVLJANJA;

2

STALNO UNAPREĐUJU NAČIN I OBLICI ORGANIZOVANJA I RADA ORGANA I TELA U POLITIČKOM SISTEMU SOCIJALISTIČKOG SAMOUPRAVLJANJA.

U USLOVIMA FUNKCIONISANJA DELEGATSKOG SISTEMA, RADNI LJUDI I GRADJANI, PUTEV SVOJIH DELEGACIJA I DELEGATA, KONSTITUIŠU ORGANE I OSTVARUJU NEPOSREDNO UČEŠĆE U PROCESU POLITIČKOG ODLUČIVANJA. NAČIN ODLUČIVANJA U DELEGATSKOM SISTEMU TREBA SVE VIŠE DA POSTAJE KOLEKTIVNO I RAVNOPRAVNO ODLUČIVANJE RADNIH LJUDI I NJIHOVIH ORGANA KONSTITUISANIH NA DELEGATSKIM OSNOVAMA.

DOSLEDNIJA PRIMENA NAČELA O KOLEKTIVNOM RADU, ODLUČIVANJU I ODGOVORNOSTI U DELEGATSKIM SKUPŠTINAMA I DRUGIM KOLEKTIVNIM ORGANIMA VLASTI I DRUŠTVENOG SAMOUPRAVLJANJA, KAO BITNA PRETPOSTAVKA DALJEG RAZVOJA DELEGATSKOG SISTEMA I SOCIJALISTIČKE SAMOUPRAVNE DEMOKRATIJE UOPŠTE, UČINICE DELOTVORNIJOM I EFIKASNIJOM BORBU PROTIV TENDENCIJA BIROKRATSKO-TEHOKRATSKIH UZURPACIJA SAMOUPRAVNIH PRAVA RADNIH LJUDI I GRADJANA, LIDERSTVA, KARIJERIZMA I DRUGIH SLIČNIH POJAVA.

DOSLEDNA PRIMENA NAČELA O KOLEKTIVNOM NAČINU RADA, ODLUČIVANJA I ODGOVORNOSTI U ORGANIZACIJAMA FEDERACIJE TREBA DA DOPRINESE DALJEM UČVRŠĆIVANJU I RAZVIJANJU ZAJEDNIŠTVA NARODA I NARODNOSTI I NJIHOVIH REPUBLIKA I AUTONOMNIH POKRAJINA, NA OSNOVAMA PUNE RAVNOPRAVNOSTI I TEKOVINA NARODNOSLOBODILAČKE BORBE I SOCIJALISTIČKE REVOLUCIJE.

- DA SE STVORE USLOVI ZA SVESTRANIJE RAZVIJANJE I JAČANJE LIČNE I ZAJEDNIČKE ODGOVORNOSTI ZA DRUŠTVENO ODLUČIVANJE U SVIM INSTITUCIJAMA SAMOUPRAVNOG I POLITIČKOG SISTEMA;

- DA SE DALJE DEMOKRATIZIJE I PODRUŠTVI KADROVSKA POLITIKA I, U TOM CILJU, DOSLEDNIJE OSTVARUJU NAČELA OGRANIČENJA PONOVIH IZBORA, ODNOSNO IMENOVANJA, POTPUNIJE IZMENLJIVOSTI KADROVA NA FUNKCIJAMA, REDOVNOG VRAĆANJA KADROVA U UDRUŽENI RAD PO ISTEKU NJIHOVOG MANDATA NA JAVNIM I DRUGIM DRUŠTVENIM FUNKCIJAMA, ŠTO SVE TREBA DA DOPRINESE ŠIRENJU I JAČANJU KADROVSKE OSNOVE, VEĆOJ AFIRMACIJI LIČNIH SPOSOBNOSTI I SUZBIJANJU TENDENCIJA REPRODUKOVANJA POLITIČKOG PROFESIONALIZMA.

U VEZI S TIM, PREDSEDNİŠTVO SFRJ PREDLAŽE SKUPŠTINI SFRJ DA USVOJI PREDLOG DA SE PRISTUPI PROMENI USTAVA SFRJ U NAZNAČENIM PITANJIMA I DA U TOM CILJU RAZMOTRI I OCENI KOJE BI ODREDBE USTAVA SFRJ MOGLE PREDSTAVLJATI SMETNJU ZA POTPUNIJU I DOSLEDNIJE OSTVARIVANJE NAČELA O KOLEKTIVNOM RADU, ODLUČIVANJU I ODGOVORNOSTI I TRAJANJU MANDATA PREDSEDNİKA, ODNOSNO PREDSEDAVAJUĆEG, PA IH ZBOG TOGA TREBA MENJATI.

PREDSEDNİK PREDSEDNİŠTVA
PREDSEDNİK REPUBLIKE

167. Predlog predsednika Republike J. B. Tita da se pristupi promeni Ustava SFRJ, od 17. oktobra 1979. godine
164. SA JEDANAESTOG KONGRESA SAVEZA KOMUNISTA JUGOSLAVIJE, 20—23. juni 1978, u Beogradu.
Fotonegativ 6×9 cm.
Tanjug, Fotodokumentacija, 30350/107.
165. REZOLUCIJA SA XI KONGRESA SAVEZA KOMUNISTA JUGOSLAVIJE (23. juni 1978)
»Uloga i zadaci Saveza komunista Jugoslavije u borbi za razvoj socijalističkog samoupravljanja i za materijalni i društveni napredak zemlje«.
»Jedanaesti kongres Saveza komunista Jugoslavije. Referat i završna reč predsednika SKJ Josipa Broza Tita. Rezolucija. Statut SKJ. Dokumenti usvojeni na Jedanaestom kongresu SKJ 20—23. juna 1978«. Izdanje »Komunist«, Beograd, (1978.), 97—190.
Arhiv Jugoslavije, Biblioteka.
166. SA SEDNICE SAVEZNOG VEĆA SKUPŠTINE SFRJ, 1979, u Beogradu.
Delegatski princip zastupljenosti i rad kroz delegate i delegacije osnova su rada Skupštine SFRJ.
Fotonegativ 6×9 cm.
L — 6833/9.
167. PREDLOG PREDSEDNIKA REPUBLIKE DA SE PRISTUPI PROMENI USTAVA SFRJ, 17. oktobra 1979.
Predlaže se promena Ustava SFRJ u kome bi se sankcionisalo načelo kolektivnog upravljanja, odlučivanja i odgovornosti u radu.
Četiri lista hartije, formata A-4.
Skupština SFRJ — dokumentacija.

168. Skupština SFRJ

